

KONCEPCJA I KOORDYNACJA:

Magdalena Zatylna

REDAKCJA:

Dorota Frassek, Magdalena Zatylna

ODPOWIEDZIALNI:

Ewa Nocoń, Stephan Erb (zarząd PNWM)

KOREKTA JĘZYKOWA:

Tomasz Dudek (www.anatta.pl)

PROJEKT GRAFICZNY I SKŁAD:

Tomek Głowacki

Opisy projektów i metod zrealizowanych w ramach konkursu o Polsko-Niemiecką Nagrodę Młodzieży pochodzą od ich Organizatorów i Organizatorek. Serdecznie dziękujemy za udział w konkursie, Wasze zaangażowanie na rzecz międzynarodowej wymiany młodzieży i różnorodności oraz za podzielenie się rezultatami spotkań.

©Polsko-Niemiecka Współpraca Młodzieży (PNWM)

Warszawa / Poczdam, 2020

ISBN: 978-3-941285-34-7

Publikację można zamówić przez stronę internetową PNWM: www.pnwm.org/publikacje.

Publikacja nie na sprzedaż.

Dystrybucja odbywa się wyłącznie przez PNWM lub jej partnerów.

Polsko-Niemiecka Współpraca Młodzieży (PNWM) /
Deutsch-Polnisches Jugendwerk (DPJW)

Biuro w Polsce:

ul. Alzacka 18

03-972 Warszawa

tel.: +48 22 5188910

biuro@pnwm.org

www.pnwm.org

Biuro w Niemczech:

Friedhofsgasse 2

14473 Potsdam

Tel.: +49 331 28479-0

buero@dpjw.org

www.dpjw.org

Różnorodność – zainspiruj się!

Podsumowanie VI edycji konkursu
o Polsko-Niemiecką Nagrodę Młodzieży
„Razem w Europie. Jeden cel”

Deutsch-Polnisches Jugendwerk
Polsko-Niemiecka Współpraca Młodzieży

Od redakcji

Czym jest różnorodność? Potencjałem, szansą rozwoju, zmianą perspektywy, doświadczeniem czegoś nowego; jest naszą codziennością, możliwością poznania i zrozumienia siebie i innych. Różnorodność to spotkanie z drugim człowiekiem, to podstawa funkcjonowania w świecie i szansa na lepsze jutro.

W latach 2017–2019 „Różnorodność” była tematem przewodnim naszej pracy. Dzięki zaangażowaniu zespołów organizacyjnych i zmotywowanej młodzieży poznaliśmy ją z wielu stron. W tym właśnie tkwi sedno różnorodności, że nie można jej opisać jedną uniwersalną definicją i zamknąć w określonych ramach, bo „Każdy jest inny, każdy ma coś do powiedzenia. Ja mam coś do powiedzenia i Ty masz coś do powiedzenia!”¹. A o tym, co ma

do powiedzenia młodzież na temat różnorodności, przekonaliśmy się podczas polsko-niemieckich spotkań poświęconych tej tematyce.

Publikacja, którą oddajemy w Państwa ręce, jest podsumowaniem VI edycji konkursu o Polsko-Niemiecką Nagrodę Młodzieży, w ramach którego zrealizowane zostały projekty o tematyce różnorodności, poszanowania praw człowieka i kształtowania postawy tolerancji. Przełamywanie barier, zmiana perspektywy i doświadczanie różnorodności w sobie i otaczającej rzeczywistości stały się motywami przewodnimi dla wspólnych działań.

Uczestnicy i uczestniczki spotkań w Polsce i Niemczech odkrywali podobieństwa i różnice, które stały się siłą napędową ich wzajemnych

relacji. Różnorodność tematów, miejsc, ale przede wszystkim różnorodność uczestników i uczestniczek z różnych środowisk, różnego pochodzenia, o różnym światopoglądzie była największym bogactwem tych spotkań. „Zjednoczeni w różnorodności” – motto Unii Europejskiej stało się naturalnie rzeczywistością i codziennością młodych ludzi nie tylko podczas trwania projektu, ale również po powrocie do domów, do których wrócili bogatsi o nowe doświadczenia i przyjaźnie.

W publikacji znajdziecie Państwo materiały, które mogą być inspiracją do zorganizowania spotkania młodzieży dotyczącego różnorodności. Krótkie opisy siedemnastu

finałowych projektów ukazują całe spektrum tematów i nietuzinkowych pomysłów na wspólne działania na rzecz różnorodności, a wybrane metody są praktycznym wsparciem w planowaniu programu wymiany młodzieży. Atmosferę, jaka panowała podczas projektów, oddają wypowiedzi osób uczestniczących, dla których samo spotkanie z różnorodnością było największą nagrodą bez względu na wyniki konkursu.

Mamy nadzieję, że niniejsza publikacja wzbogaci Państwa o nowe pomysły i praktyczną wiedzę oraz zainspiruje do realizacji pierwszego lub kolejnego już projektu wymiany. Tak różnorodnego, jak różnorodna jest młodzież i jej zainteresowania. •

Magdalena Zatylna,
Dorota Frassek

5

**Życie bez plecaka
płciowego**

s—24

Magdeburg, Opole

6

**Stół
mądrości**

s—28

Radowo Małe, Oberschleißheim

7

**Międzykulturowa
i międzyreligijna
różnorodność
w diecezjach:
Katowice i Essen**

s—32

Katowice, Częstochowa,
Gdańsk

8

**Łączenie Światów –
zmniejszanie barier
w komunikacji
z osobami
niedosłyszącymi**

s—36

Wetzlar, Łódź

4

**Ponad
granicami**

s—18

Mikuszewo, Würzburg

3

**Livin' together in
a colourful world**

s—14

Heilbad Heiligenstadt

2

**Razem
dalej**

s—10

Reichenow-Möglin, Zbiczno

1

**Przystanek
Różnorodność**

s—6

Nasutów, Wertpfuhl

11

9

1

2

17

15

17

12

5

3

14

8

4

6

9

Europa –
jeden dom

s—40

Karlskogen, Białystok

10

Nie mówię, ale się
porozumiewam

s—46

Zabrze, Essen

11

Obcy stają się
przyjaciółmi. Drogi
z daleka do Gdańska
i Bremerhaven

s—50

Gdańsk, Bremerhaven

12

Shoa a współ-
czesność. Pamięć
o Holokauście
impulsem do
odwagi cywilnej
i postępowania
uwzględniającego
różnorodność
w Europie

s—54

Kraków, Oświęcim, Mielec, Löhne

6

7 15
11

2

9

17

14

4

8

13

1

16

5

10

7

7

12

12

12

13

Hejtuj
hejty

s—58

Łazy

14

Mostiverse. Różni,
a jednak tacy sami

s—62

Bydgoszcz, Drezno

17

Muzyka
spotkania – muzyka
porozumienia

s—76

Danków, Bad Saarow, Berlin

16

Razem
w różnorodności

s—70

Krzyżowa

15

Tu jestem człowie-
kiem, tu mam
prawo być

s—66

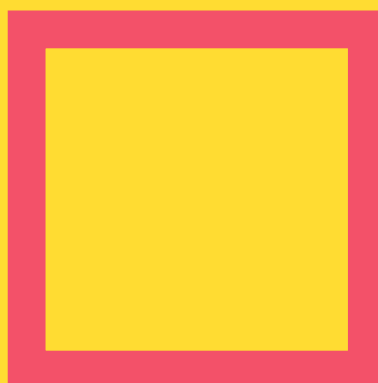
Erkner, Gdańsk

Przystanek Różnorodność

**GLÓWNA
NAGRODA
W KATEGORII
POZASZKOLNEJ**

Organizatorzy:

- Jugendbildungsstätte Kurt Löwenstein | Werftpfuhl
- Fundacja Sztukmistrze | Lublin

Miejsce projektu:

- Nasutów, Werftpfuhl

„Ich sehe, ich höre, ich bin hier... I żyję, i widzę, i słyszę, i milczę und lebe” – to początek piosenki opracowanej na spotkaniu Przystanek Różnorodność. Jej rytmiczna melodia wpada jednym uchem i wcale nie chce wypaść drugim. Skłania do filtrowania mieszanki języków, aby dotrzeć do sedna przekazu. Otwórz się na innych, spróbuj poznać obcego, zmień perspektywę... Taki był zamysł krakowskich i berlińskich uczestniczek i uczestników projektu, którzy spotkali się, aby za pomocą licznych środków wyrazu

rozebrać na części pierwsze tematykę różnorodności, dyskryminacji, rasizmu i wykluczenia. Podczas rozmów z Żywyimi Książkami szukali prawdziwych, a nie prawidłowych odpowiedzi, odwiedzając miejsce pamięci – były obóz koncentracyjny na Majdanku – odnosili wydarzenia historyczne do aktualnych procesów społecznych, pod okiem profesjonalistów przekładali to, co usłyszane, przemyślane i przedyskutowane na język sztuki – muzyki, filmu, obrazu, muralu, sitodruku, tańca... Bo „lepiej rozmawiać, niż walić w pysk”.

Film Polsko-Niemieckiej Współpracy Młodzieży o projekcie:

Piosenka „Lepiej rozmawiać”:

Nagranie performance’u „Spotkania”:

Żywa Biblioteka

CELE: stworzenie przestrzeni dialogu i porozumienia | weryfikacja opinii i wyobrażeń o różnych grupach społecznych | przekazanie wiedzy i doświadczenia osób narażonych na dyskryminację, stereotypizację, uprzedzenia, wykluczenie | kształtowanie postaw otwartości i akceptacji wobec różnorodności

CZAS: 2 do 4 godzin
(w zależności od liczby uczestników)

LICZBA UCZESTNIKÓW:
dostosowana do liczby Żywych Książek

MATERIAŁY: przestrzeń
pozwalająca na swobodne rozmowy

Zaproszeni goście, przedstawiciele różnych grup społecznych to Żywe Książki. Mogą to być np. przedstawiciele grup religijnych, etnicznych czy społecznych (im więcej różnorodnych Książek, tym spotkanie będzie ciekawsze dla osób w nim uczestniczących). Książki można wypożyczyć, czyli przeprowadzić z nimi rozmowę na osobności. Dzięki takiej interakcji Czytelnicy mają możliwość skonfrontowania swoich wyobrażeń z rzeczywistością i ewentualnej zmiany per-

spektywy. Żywa Biblioteka daje możliwość poznania osób, których na co dzień się nie spotyka i zadania pytań, które prawdopodobnie w zwykłych relacjach towarzyskich by nie padły. Po określonym czasie (np. 20 minut) Książka wraca „na półkę”, a Czytelnik może wypożyczyć kolejną. Ważne jest, by zaprosić wystarczająco wiele Żywych Książek i zapewnić warunki do komfortowej rozmowy. Można rozważyć również chat wideo (jeśli np. niemożliwe jest przybycie niektórych gości).

Uwaga

„Te spotkania mają ogromne znaczenie, ponieważ Europa się rozwija, a jej losy zależą od młodzieży. Współpraca młodych ludzi z Polski i Niemiec jest dobra i potrzebna”.

Koncepcja Żywej Biblioteki jest pod ochroną Human Library Organization (www.humanlibrary.org) i nie powinna być modyfikowana – np. spotkanie nie powinno przekształcić się w wykład. Metoda powinna prezentować różnorodność tematów, nie skupiać się na jednym, np. ekologii czy religii. Jeśli warunki projektowe nie pozwalają na zrealizowanie jej według standardów Human Library Organization, warto rozważyć możliwość przeprowadzenia spotkania z ciekawymi gośćmi np. w małych grupach. Nie można wtedy co prawda korzystać z nazwy Żywa Biblioteka, która jest chroniona prawami autorskimi, jednak dyskusje mogą być równie wartościowe. •

Więcej na temat metody Żywej Biblioteki:

- <http://zywabibliotekapolska.pl/zasady/>

Razem
dalej

Organizatorzy:

- Brodnicki Dom Kultury | Brodnica
- Circus Schatzinsel/Vuesch gGmbH | Berlin
- Studio Cyrkowe Arlekin | Kijów

Miejsce projektu:

- Reichenow-Möglin, Zbiczno

Jedno miejsce, 61 osób. Po raz pierwszy do grupy dołącza młodzież uchodźcza, co podnosi liczbę uczestniczących krajów do ośmiu (Polska, Niemcy, Syria, Afganistan, Czeczenia, Kuwejt, Finlandia, USA) i poszerza codzienne tłumaczenie na pięć języków. Aby wypracować wspólne zasady obowiązujące podczas projektu *Razem dalej*, uczestniczki i uczestnicy wybierają młodzieżowy parlament. Dwunastoosobowa kadra trenerska, trzy tygodnie intensywnych przygotowań, dyskusji, spotkań z mieszkańcami, dwa uliczne pokazy cyrkowe w Niemczech i trzy w Polsce. Zachwycona profesjonalizmem publiczność i satysfakcja na twarzach artystek

i artystów. Inscenizacja zainspirowana jest przeprowadzonymi wcześniej wywiadami ze społecznością lokalną, które młodzież przetłumaczyła na język cyrku. Można tu znaleźć wiele rodzajów sztuki kuglarskiej, począwszy od żonglerki, poprzez występy szrudlarskie, rola-bola, taniec, a skończywszy na zapierającej dech w piersiach akrobatyce w różnych wariacjach i innych artystycznych działaniach. Historie mówią o pokonywaniu barier i różnorodności przeciwstawiającej się wykluczeniu. Udowadniają, że możliwości, jakie daje praca metodą Nowego Cyrku, są nieskończone, a WSPÓŁpraca i zaufanie „w ciemno” nabierają nowego znaczenia. •

Film Polsko-Niemieckiej
Współpracy Młodzieży
o projekcie:

ZOBACZ WIĘCEJ

1

1

Nowy Cyrk

CELE: ekspresja przekazu społecznego poprzez działania cyrkowe | przełamywanie stereotypów | pokonywanie granic fizycznych i mentalnych | szukanie podobieństw poprzez proces twórczy

CZAS:
co najmniej 2 dni

LICZBA UCZESTNIKÓW:
dowolna

MATERIAŁY:
rekwizyty cyrkowe, scena

1

2

W ramach przygotowania osoby uczestniczące przechodzą przez stacje, poznając różne techniki cyrkowe (np. akrobatyka, taniec, trapez, stepowanie, żonglerka, diabolo, rola-bola, akrobatyka partnerska) – w zależności od możliwości organizacyjnych. Z nich wybierają te (np. dwie), które chcą trenować. Następnie młodzież w grupach zajmuje się określonym tematem, który stanie się wątkiem przewodnim przygotowywanego spektaklu. Możliwe jest np. przeprowadzenie wywiadów z prze-

chodniami lub inne formy dotarcia do interesujących informacji. Na tej podstawie, poprzez indywidualną refleksję, dyskusje grupowe, przekładanie zdobytej wiedzy na ruch i wybraną technikę ekspresji, powstają inspirujące inscenizacje cyrkowe.

Nowy Cyrk jest uznaną formą nowoczesnej sztuki performatywnej i ma niewiele wspólnego z cyrkiem tradycyjnym. Skupia się na tym, aby poprzez spektakl opowiedzieć jakąś historię – artyści cyrkowi realizują misję społeczną, wchodząc w relacje

**„Na spotkaniu
zrozumiałem, jak
nieistotny jest kraj,
z którego jesteś, że
w zasadzie wszystkie
ciała są takie same
i nie ma znaczenia,
kto skąd pochodzi”.**

z wieloma dziedzinami sztuki. Językiem narracji mogą być tutaj wszelkie rodzaje sztuki kuglarskiej, począwszy od żonglerki, poprzez ekwilibrystykę (umiejętności polegające na balansowaniu i utrzymywaniu równowagi), aż po manipulację przedmiotami i iluzję. Materiałem twórczym jest wewnętrzny konflikt jednostki przełożony na działania grupowe. Spektakle realizowane są w przestrzeni publicznej – na ulicach, rynkach miast – i zachęcają do interakcji z nierzadko spontanicznie zebraną publicznością.

**„Dla mnie to spotkanie to pocieszenie,
ucieczka do stanu doskonałego, świat
bez uprzedzeń”.**

Więcej na temat Nowego Cyrku:

- www.kejos.org
- www.sztukmistrze.pl

3

**Livin' together in
a colourful world**

1
4

Organizatorzy:

- Samorządowy Zespół Szkolno-Przedszkolny nr 2 w Chełmku | Chełmek
- Villa Lampe gGmbH | Heilbad Heiligenstadt

Miejsce projektu:

- Heilbad Heiligenstadt

Jaki kolor ma TWÓJ świat? Przyjrzyj się bliżej swojej kulturze, swojemu pochodzeniu, świętom, które znasz z domu, uroczystościom, które obchodzisz w ciągu roku. Są takie oczywiste i dobrze znane. Jaki kolor ma ICH świat? Co wiesz o kulturze i zwyczajach żydowskich, hindujskich, buddyjskich? O różnicach i tym, co wspólne dla chrześcijan – ewangelików i katolików. Jak to jest nie wierzyć, że Bóg istnieje? Pojawiają się momenty niedowierzania, zdziwienia, pytania... Dialog oparty na szacunku i tolerancji,

otwarty na różnorodność. Wpleć w to przejmujące historie młodych uchodźców z Erytrei i Egiptu o ucieczce z ojczyzny, o tym, jak to jest znaleźć się w całkiem obcym kraju. Zajrzyj do Berlina – miasta zmieniającego swoje oblicze tuż za rogiem i stolicy liberalno-demokratycznego państwa, które tworzy ramy dla odmienności, gwarantując jednocześnie bezpieczeństwo i pokój swoim mieszkańcom. Tak poczujesz atmosferę tego projektu o wspólnym życiu *in a colourful world*. Jaki kolor ma NASZ świat?! •

Film Polsko-Niemieckiej
Współpracy Młodzieży
o projekcie:

ZOBACZ WIĘCEJ

Kalendarz naszego życia

CELE: wizualizacja zwyczajów, uroczystości i świąt | refleksja nad własną tradycją | poznanie innej obyczajowości | nauka postawy otwartości i szacunku względem nieznanego oraz kultury dyskusji

CZAS: zależny od liczby kart do opracowania przez poszczególne grupy

LICZBA UCZESTNIKÓW: dowolna (w większych grupach zaleca się podział na podgrupy, które opracowują dany miesiąc)

MATERIAŁY: duże arkusze papieru (np. flipchart), markery, nożyczki, klej, czasopisma, zdjęcia

1

6

W sali seminaryjnej osoba prowadząca rozwiesza 12 arkuszy, które staną się kartami kalendarza. Zadaniem małych grup jest wypełnienie ich treścią – przygotowane kalendarium zostaje uzupełnione o święta narodowe i religijne oraz panujące podczas nich zwyczaje, obrzędy i związane z nimi przysłowia. Wykonujący kalendarz mogą również zaznaczyć daty swoich urodzin i podać przykłady życzeń urodzinowych. Szata graficzna poszczególnych kart kalendarza odnosi się do określonej

pory roku i jest wynikiem wspólnych ustaleń i możliwości manualnych grupy. Przy tworzeniu kalendarza można posłużyć się różnymi technikami, np.: kolażem, frotażem, rysunkiem. Pojedyncze karty stają się osobnymi plakatami lub zostają połączone w całość. Tak powstały kalendarz staje się punktem wyjścia do przedstawienia różnorodności na wielu płaszczyznach, eksponując jednocześnie elementy wspólne. Każda grupa po zakończeniu pracy prezentuje swoją kartę pozostałym,

omawiając poszczególne elementy i uzasadniając swoje wybory. Jest to doskonały sposób na żywą dyskusję, wymianę poglądów oraz podzielenie się swoimi doświadczeniami.

„[...] wymiana jest fajna, ponieważ poznajesz nowych ludzi i wszyscy się świetnie bawimy. [Po wymianie] pojechałam z rodziną do Polski i spotkaliśmy się z moimi przyjaciółmi z projektu”.

Wariant

Do wykonania kalendarza mogą posłużyć własne zdjęcia, które osoby uczestniczące robią przez cały rok kalendarzowy poprzedzający spotkanie młodzieży. Mają one przedstawiać zarówno krajozaby, jak i obrzędy, obyczaje charakterystyczne dla tradycyjnych świąt państwowych i religijnych. •

Więcej na temat świąt w różnych religiach:

- Toolbox Religion – bit.ly/30v4ZOH
- Diversity Box – bit.ly/394A0MU
- Interreligiöser Kalender – bit.ly/2ZBkq8K

Ponad granicami

**WYRÓŻNIENIE
W KATEGORII
POZASZKOLNEJ**

**1
8**

Organizatorzy:

- Fundacja BEZLIK | Mikuszewo
- Jugendbildungsstätte Unterfranken | Würzburg

Miejsce projektu:

- Mikuszewo, Würzburg

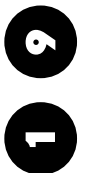
Czerwcowy wieczór w idyllicznym otoczeniu. Latarnie porozwieszane na wiekowych drzewach-świadkach i ognisko, przy którym zaraz zbierze się widownia, oświetlają scenerię spektaklu teatralnego przygotowanego przez uczestniczki i uczestników projektu *Ponad granicami*. Pasja do teatru połączyła dzieci i młodzież z różnych kręgów kulturowych. Do Mikuszewa przybyli z Mosiny Polacy, z Poznania – rumuńscy Romowie, z Würzburga – Niemcy i emigranci różnego pochodzenia. Pod czujnym okiem profesjonalnych aktorów i artystów pracowali przez tydzień nad przedstawieniem, z którego mogą być dumni. Nie tylko dlatego, że są

autorami scenariusza, samodzielnie przygotowali stroje, scenografię i odegrali poszczególne role, ale także dlatego, że zachwycili lokalną społeczność i skłonili ją do refleksji na temat dyskryminacji, granic i różnorodności. Druga część projektu zrealizowana została kilka miesięcy później w Würzburgu, gdzie zaprzyjaźnione grupy zgłębiały podobne tematy m.in. na warsztatach o demokracji, decyzjach grupowych i mowie nienawiści. Uczestnicy i uczestniczki – niektórzy po raz pierwszy – odwiedzili meczet i synagogę, a także zmierzili się z różnorodnością, wykonując zadania w ramach specjalnie dla nich opracowanej gry miejskiej. •

Film Polsko-Niemieckiej
Współpracy Młodzieży
o projekcie:

ZOBACZ WIĘCEJ

Gra o czekoladę

CELE: pogłębienie wiedzy na temat procesów demokratycznych, władzy, wpływu i sprawiedliwości społecznej | pogłębiona indywidualna refleksja nad emocjami i zachowaniami oraz mechanizmami społecznymi, równością szans i wpływem czynników zewnętrznych na poszukiwanie rozwiązań

CZAS:
45 do 90 minut

LICZBA UCZESTNIKÓW:
dowolna

MATERIAŁY: ponumerowane od 1 do 25 kartki lub kreda do oznaczenia np. płytek chodnikowych, słodycze (np. czekoladki, cukierki), tabliczka czekolady, losy z numerami, kostka do gry

Na podłodze leżą kartki (pola) ponumerowane od 1 do 25. Na dwóch dowolnych oznaczonych gwiazdką polach leżą słodycze, na polu 25 – tabliczka czekolady. Uczestnicy i uczestniczki zostają podzieleni na małe grupy (w opisywanej wersji – cztery). W każdej drużynie zostaje wybrany „pionek do gry”. Następnie grupy ciągną po jednym losie z numerem (1, 2, 5 lub 8), który decyduje o pozycji startowej. Pionki zajmują odpowiednią pozycję. Grupa z najwyższym

numerem jako pierwsza rzuca kostką i porusza się po oznaczonych polach zgodnie z wyrzuconą liczbą oczek. Kto zatrzyma się na polu zaznaczonym gwiazdką, otrzymuje coś słodkiego i niespodziankę. Jaką, uczestnicy dowiadują się dopiero, gdy pierwsza drużyna do niej dotrze. Niespodzianka to możliwość ustalenia reguły, której od tego momentu wszyscy muszą przestrzegać. Drużyna, która jako pierwsza dotrze do pola 25, wygrywa i otrzymuje czekoladę.

Uwaga

Podczas gry osoba prowadząca nie komentuje podjętych decyzji, ustalonych reguł, nieoczekiwanych zachowań.

W żaden sposób nie ukie-
runkowuje przebiegu gry.

Po zakończeniu warto podsumować ćwiczenie, zadając pytania dotyczące doświadczeń osób uczestniczących (Czy byłeś/byłaś zaskoczony/zaskoczona swoim zachowaniem? Czy było ono takie jak zawsze? Jak się czułaś/czułeś, kiedy inni decydowali, jak masz postępować? Która reguła była dla ciebie najbardziej kontrowersyjna i dlaczego?) oraz odnoszące się do metapoziomu ćwiczenia (Czy proces podejmowania decyzji w ustroju demokratycznym jest zawsze sprawiedliwy? Czy sprawiedliwość jest pojęciem względnym? Czy równość szans ma związek z pozycją startową – pochodzeniem, wykształceniem itp.?). Aby pogłębić doświadczenie, można spisać zasady, które osoby uczestniczące dodałyby, gdyby miały zagrać o czekoladę jeszcze raz, i porównać je z zasadami demokracji.

Wariant

W przypadku pracy z mniejszą grupą przygotowanie gry jest takie samo, ale wszystkie osoby uczestniczące wchodzą w rolę pionków i po rzuceniu kostką przechodzą na odpowiednie pola.

Gra o czekoladę to jedna z metod treningu demokratycznego Betzavta, wypracowanego pod koniec lat 80. XX wieku w Adam Institute for Democracy and Peace w Izraelu. Słowo „betzavta” pochodzi z języka hebrajskiego i znaczy „razem”. Podstawę treningu stanowią gry (*games based learning*), w których istotne jest doświadczanie procesów partycypacyjnych i refleksja nad własną postawą i dokonywanymi wyborami. Dzięki takiemu podejściu uczestnicy mają możliwość odniesienia niejednokrotnie abstrakcyjnego pojęcia demokracji do sytuacji codziennych, takich jak wyrażanie opinii, podejmowanie decyzji, relacje większość-mniejszość czy rozwiązywanie konfliktów. •

1

2

„Jestem bardzo zadowolona z wyjazdu na wymianę międzynarodową. [...] Zajęcia zawsze były zróżnicowane i wymagały od nas kreatywności. Dzięki naszej wycieczce do meczetu i synagogi dowiedzieliśmy się również dużo o obcych nam religiach. Oprócz zajęć mieliśmy też czas na integrację [...] wyjazd był bardzo udany i wiele nas nauczył. Chętnie wróciłabym do tego miejsca”.

„Bardzo cieszy nas fakt, że RÓŻNORODNOŚĆ została tematem przewodnim konkursu o Polsko-Niemiecką Nagrodę Młodzieży. W dzisiejszych czasach ważne jest podkreślanie jej wartości i odbieranie młodzieży lęków przed nieznanym. Jesteśmy zdania, że warto jest robić jak najwięcej takich projektów!”.

Więcej na temat Gry o czekoladę oraz treningu demokratycznego Betzavta:

- Maroshek-Klarman Uki, *Betzavta. Podręcznik nauczania demokracji przez gry*, Fundacja Edukacja dla Demokracji, Warszawa 1996
- Edukacja kulturowa jako edukacja partnerska. wzajemne uczenie się przez działanie, grę i zabawę – bit.ly/2ZwvpPA
- Education Against Discrimination – bit.ly/3j9GVcr

3

2

5

Życie bez plecaka płciowego

♂	♀	♂
♀	♀	♂
♂	♂	♀

2

4

Organizatorzy:

- Polskie Stowarzyszenie Pedagogów i Animatorów KLANZA | Pustków
- Kompetenzzentrum geschlechtergerechte Kinder- und Jugendhilfe Sachsen-Anhalt e.V. | Magdeburg

Miejsce projektu:

- Magdeburg, Opole

Dwie znane bajki w nowej ekranizacji. W pierwszej oglądamy niezadowolone krasnoludki, które borykają się ze współczesnymi problemami: „Kto przeparkował moje auto?”, „Kto włamał się na serwer?”, „Kto użył mojej szminki?” – pytają. Czy to Królowa Śnieżka? W drugiej okazuje się, że Kopciuszek celniej strzela z łuku niż trzech myśliwych, co zostaje mu bez ogródek wytknięte: „To ty zestrzełaś tego ptaka? Przecież jesteś dziewczyną!”. Kwestie, czy życie bez szufladkowania ludzi jest w ogóle możliwe, czy płeć ma wpływ na talenty, umiejętności i osiągnięcia były tyl-

ko kroplą w morzu pytań, na które przez 10 dni odpowiedzi szukali studentki i studenci, uczniowie i uczennice uczestniczący w projekcie. Zgłębiali temat na różnych płaszczyznach: analizując własną codzienność i otoczenie społeczne, wchodząc w dialog z seniorami, odbywając wizyty w przedszkolach oraz biorąc udział w międzynarodowych wykładach i konferencjach. Młodzież sięgnęła też po wizualne środki ekspresji, opracowując film krótkometrażowy rozpatrujący role społeczne i atrybuty płci oraz scenki teatralne dotyczące dialogu międzypokoleniowego. •

Film Polsko-Niemieckiej Współpracy Młodzieży o projekcie:

Filmy „Królowa Śnieżka i siedmiu krasnoludków” i „Kopciuszek”:

City Bound „Bez plecaka płciowego”

CELE: zmiana perspektywy | ukierunkowana na kwestie płci analiza przestrzeni miejskiej | rozwój współpracy w grupie, umiejętności komunikacyjnych i analitycznych | wejście w relacje z otoczeniem | zdobycie wiedzy na temat aspektów płci

CZAS:
1,5 do 3 godzin

LICZBA UCZESTNIKÓW:
co najmniej 8

MATERIAŁY: lista zadań w kopertach, dla każdej grupy: mapka, notes, długopis, aparat fotograficzny lub telefon komórkowy do dokumentowania konkretnych zadań, ewentualnie bilety na transport publiczny

2

6

Osoby uczestniczące zostają podzielone na małe grupy. Każda z grup otrzymuje zaklejone koperty z zadaniami (liczba kopert równa jest liczbie przygotowanych stacji), mapkę miejscowości z zaznaczonymi stacjami oraz następującą instrukcję: „Udajcie się do poszczególnych stacji i wykonajcie zadanie z odpowiedniej koperty. Zapiszcie rezultaty, przemyślenia i pytania”.

Przed wyruszeniem w trasę osoba prowadząca przekazuje uczestnikom informacje na temat

miejsca i czasu zbiórki. Poszczególne zadania dostosowane są do konkretnego miejsca, w którym odbywa się City Bound.

Przykładowe stacje i zadania:

Stacja 1 – dworzec

- Idźcie do najbliższego kiosku. Jakie gazety znajdują się przy wejściu? Dla których grup docelowych są one przeznaczone?
- Przyjrzyjcie się półkom z gazetami i zapiszcie kolejność

sortowania tematów czasopism. Zwróćcie szczególną uwagę na to, gdzie znajdują się gazety o seksie i co można znaleźć obok.

- Obserwujcie podróżnych. Kto kupuje jaką gazetę? Zapiszcie wyniki, grupując je według płci osób kupujących.

Stacja 2 – kino

- Przyjrzyjcie się plakatom filmowym. W jaki sposób prezentowani są poszczególni aktorzy lub aktorki? Kto znajduje się na pierwszym planie?
- Jakie ubrania noszą wykonawcy? Zwróćcie także uwagę na mimikę twarzy prezentowanych osób. Czy zauważyliście coś wyjątkowego, a może podobieństwa w sposobie prezentacji kobiet i mężczyzn?
- Kto jest głównym aktorem lub aktorką? Czyje nazwisko z wymienionych na plakacie pojawia się jako pierwsze?

Stacja 3 – centrum handlowe

- Idźcie do zakładu fryzjerskiego. Przyjrzyjcie się cenom usług. Co zauważacie, porównując je w odniesieniu do kobiet i mężczyzn?
- Zapytajcie, dlaczego te same usługi mają różne ceny.
- Idźcie do drogerii. Porównajcie

liczbę produktów oraz ceny wybranych kosmetyków dla kobiet i mężczyzn (np. perfumy, szampon do włosów, krem do twarzy).

Stacja 4 – skrzyżowanie

- Podzielcie się na dwie grupy. Pierwsza grupa przez pięć minut liczy, ilu mężczyzn zaobserwowała za kierownicą przejeżdżających w tym czasie samochodów, druga grupa w tym samym czasie liczy kobiety prowadzące samochody. Najłatwiej zrobić to, rysując kreski na kartce.

Stacja 5 – plac zabaw

- Obserwujcie dzieci na placu zabaw. Kto się z kim bawi? Jakie zabawy są szczególnie popularne?
- Policzcie, ilu ojców, matek, babć i dziadków towarzyszy dzieciom.

Stacja 6 – most

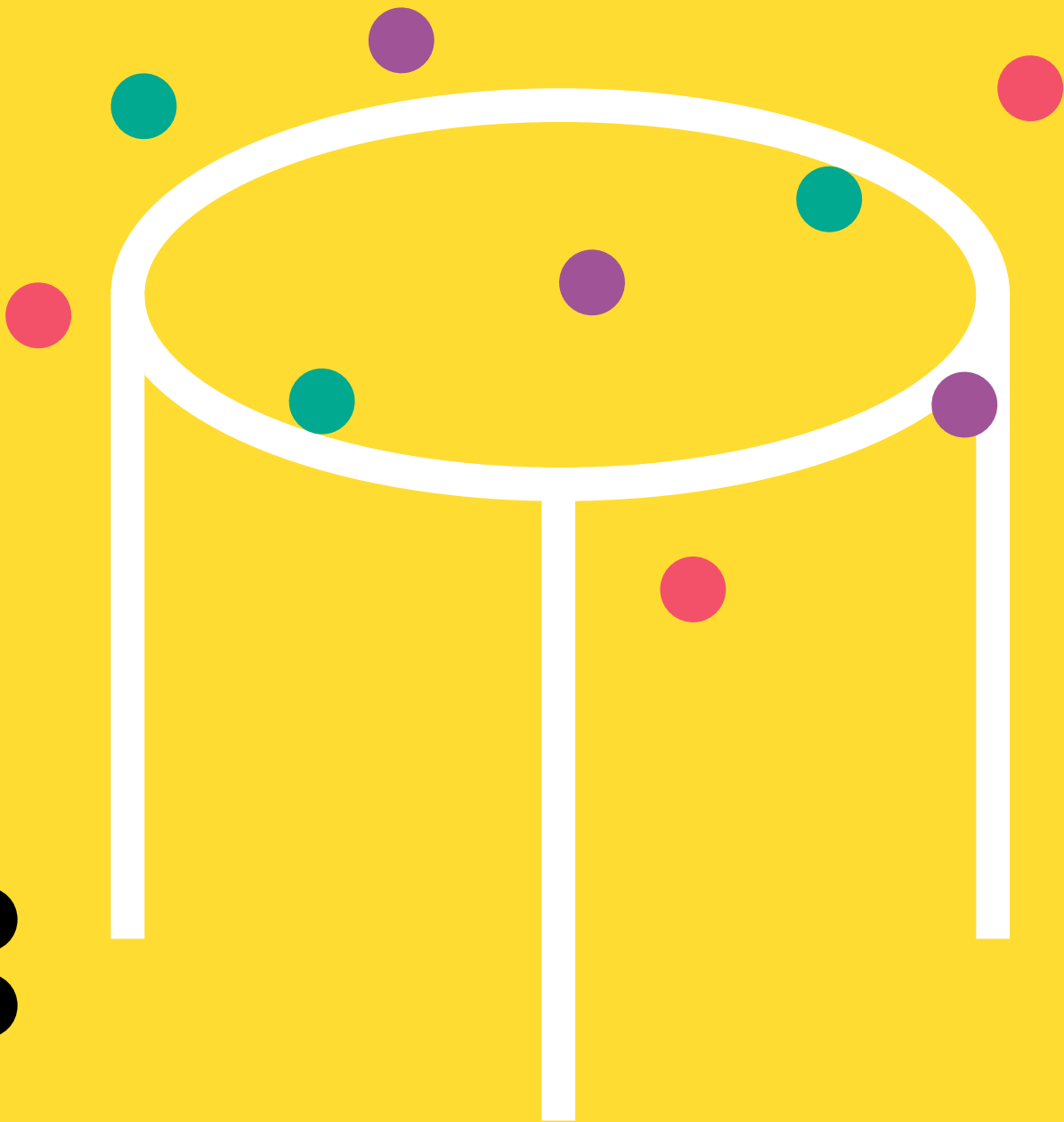
- Idźcie na most i przyjrzyjcie się kłódkom wiszącym na poręczy. Ile imion żeńskich, a ile męskich znajduje się na nich? Czy jakiś rodzaj kłódek jest szczególnie popularny?
- Zapytajcie dziesięciu przechodniów o pięciu znanych malarzy i pięć znanych malarzek. Zapiszcie odpowiedzi. •

Więcej na temat metody City Bound:

- www.taten-wirken.de/citybound/
- Crowther Christina, *City Bound. Erlebnispädagogische Aktivitäten in der Stadt*; Ernst Reinhardt Verlag, 2005
- Klein Tanja, Wustrau Christian, *Abenteuer City Bound. Spielideen für soziales Lernen in der Stadt*; Friedrich Verlag, 2014

Stół Mądrości

2

8

Organizatorzy:

- Stowarzyszenie „WIS”
Wolne Inicjatywy Społeczne
(Zespół Szkół Publicznych
w Radowie Małym) |
Radowo Małe
- Jugendbegegnungsstätte
am Tower Oberschleißheim
(Mittelschule
Unterschleißheim) |
Oberschleißheim

Miejsce projektu:

- Radowo Małe,
Oberschleißheim

Stół kuchenny, stół do gry w szachy, ołtarz, stolik turystyczny, okrągły stół... Mebel o różnorodnym przeznaczeniu. Najczęściej zajmuje centralne miejsce w domu i służy nie tylko do spożywania posiłków, ale także do budowania i podtrzymywania więzi społecznych, bliskości i wymiany myśli. Przy nim szuka się rozwiązań codziennych problemów i planuje, co dalej. Do tej symboliki odnosi się autorski program Stół Mądrości zainspirowany metodą Projektowanych Okazji Edukacyjnych prof. Łukaszewicza, opracowany przez kadrę pedagogiczną w szkole podstawowej w Radowie Małym. Do włączenia się we wspólne działania zaproszona została młodzież z Oberschleißheim. Realizowane podczas projektu warsztaty

aktywności niekonwencjonalnych o intrygujących tytułach (m.in. Zapachy Świata, Leczenie Głupoty, Dzieci Wszechświata, O Samotnym, Portrety Radości i Smutku) oraz działania kreatywne (warsztat kuchenny, teatralny, ceramiczny, czerpania papieru, wykonywania masek, stolarski, rap) miały na celu stworzenie przestrzeni do indywidualnej refleksji i rozmowy w grupie na temat uprzedzeń, przełamywania stereotypów, wrogości wobec nieznanego, budowania dobrych, życzliwych relacji oraz poruszania problemów związanych z rasizmem i bodyizmem. Osoby uczestniczące rozwijały dzięki nim wrażliwość i uważność wobec aktualnych zagadnień społecznych oraz umiejętność twórczego szukania rozwiązań.

Film Polsko-Niemieckiej
Współpracy Młodzieży
o projekcie:

ZOBACZ WIĘCEJ

Leczenie głupoty

CELE: refleksja nad dobrem i złem w wymiarze indywidualnym i społecznym |
uczenie się otwartości i twórczego poszukiwania rozwiązań

CZAS:
2 do 3 godzin

LICZBA UCZESTNIKÓW:
dowolna (większe grupy można
podzielić)

MATERIAŁY: folia malarska do wyłożenia sali, obraz Hieronima Boscha *Leczenie głupoty* w wersji cyfrowej (ewentualnie wydrukowane kopie obrazu), rzutnik multimedialny, kilkumetrowy pas papieru mniej więcej na szerokość sali, w której odbywa się ćwiczenie (np. posklejany papier pakowy lub szeroka rolka papieru rysunkowego), rama z drzwiami, duża miska z farbą, lustro; dla każdej osoby uczestniczącej: polska lub niemiecka gazeta, klej, nożyczki, maska wycięta z białego papieru, pędzel, farby

Wprowadzeniem do projektowanej okazji edukacyjnej (POE) jest wspólna analiza obrazu Hieronima Boscha *Leczenie głupoty*. Następnie osoby uczestniczące otrzymują polskie i niemieckie gazety, w których szukają artykułów świadczących o głupim (bezmyślnym) postępowaniu człowieka. W podsumowującej tę część dyskusji każda z osób ma szansę krótko uzasadnić, na czym owa głupota polega. Młodzież wycina artykuły

i nakleja je w dowolnym miejscu na rozłożony na podłodze pas papieru. Na końcu papieru znajdują się zamknięte drzwi. Po przyklejeniu artykułów młodzież otrzymuje białe maski i zastanawia się, jak może wyglądać zły człowiek, a następnie maluje maskę w taki sposób, aby przedstawiała zło. Wszyscy zakładają gotowe maski i podchodzą do miski z farbą, zanurzają w niej po kolei stopy i przechodzą po naklejonych na

„W Polsce było fajnie,
bo mogliśmy nawiązać
nowe przyjaźnie i pozna-
liśmy lepiej Polaków”.

papierze artykułach, zostawiając na nich swój ślad. W ten sposób symbolicznie depczą zło i dochodzą do umieszczonych na końcu drogi drzwi. Jedna za drugą osoby uczestniczące otwierają drzwi i przechodzą przez nie. Za drzwiami znajduje się duże lustro, w którym przyglądają się swoim zamaskowanym twarzom i odpowiadają na pytania: „Czy podobaś się sobie w masce zła?”, „Czy podoba ci się zły człowiek?”, po czym zrzucają maski i wracają na swoje miejsca. Ostatnim etapem POE jest wspólna refleksja nad tym, jak odróżnić dobro od zła, jak każda z osób uczestniczących czuje się, kiedy postępuje dobrze.

Więcej na ten temat projektowania

okazji edukacyjnych:

- Metoda projektowania okazji edukacyjnych – bit.ly/2CkaM1b – charakterystyka
- Prowokowanie do aktywności twórczej dziecka we Wrocławskiej Szkole Przyszłości – bit.ly/2ZvQ1si

RÓŻNORODNOŚĆ – ZAINSPIRUJ SIĘ!

Termin „okazje edukacyjne” po raz pierwszy pojawił się w Polsce w latach 70. XX wieku w ramach projektu Wrocławskiej Szkoły Przyszłości i związany jest z osobą jej założyciela R.M. Łukaszewicza. Podstawowe założenie metody POE zawarte zostało w trzech słowach: prowokować – oferować – wybierać. Zgodnie z tym założeniem zadania zaplanowane i przygotowane przez dorosłego implikują nieskończoną ilość dróg dochodzenia do wyników, wyzwalaają kreatywne i niekonwencjonalne formy aktywności, rozwijając w ten sposób zdolność samodzielnego wartościowania oraz interpretowania świata przez dziecko.

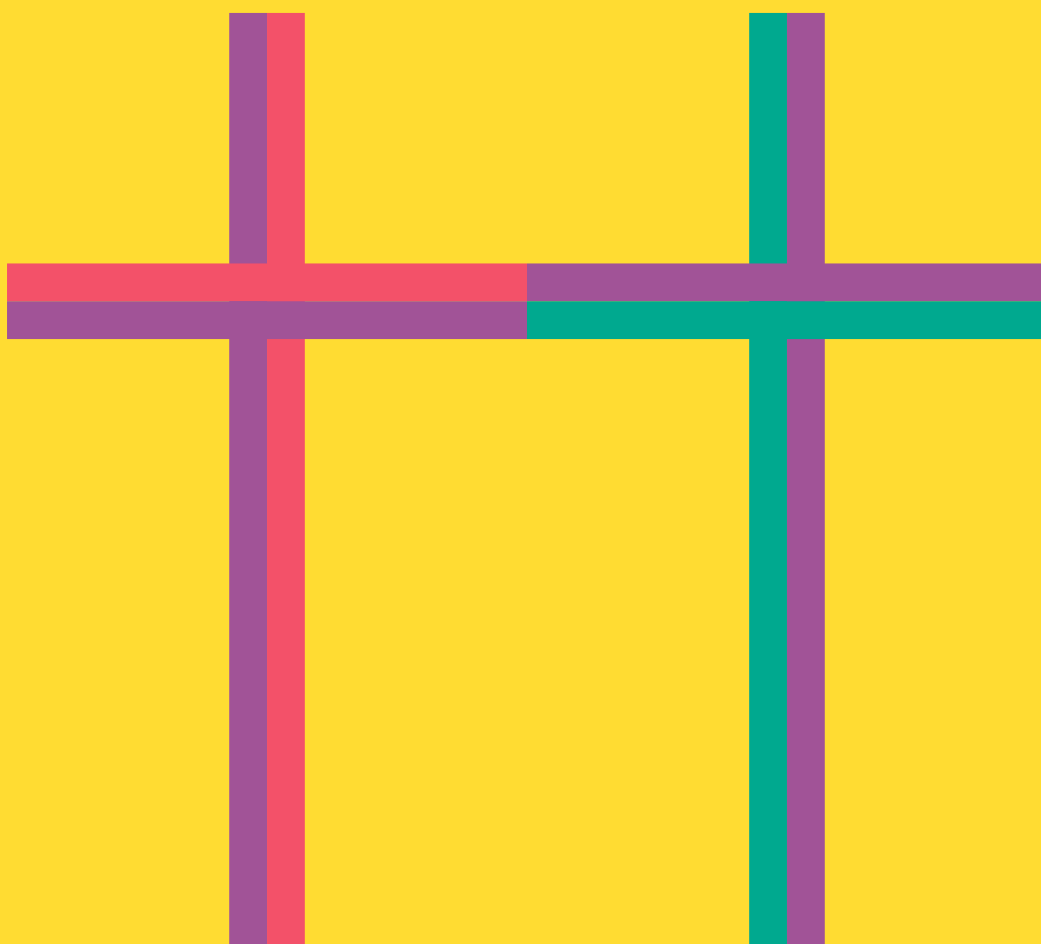
Metoda POE składa się z trzech etapów: warunków wyjściowych, zadania otwartego oraz możliwości wyboru. Warunki wyjściowe to wprowadzenie w temat, które zainspiruje osoby uczestniczące do zadawania pytań i dalszego działania, czyli zadania otwartego, które jest twórczą odpowiedzią na warunki wyjściowe i sednem metody. Zadanie otwarte nie ma ostatecznego i jedynie słusznego rozwiązania, zależy od kreatywności uczestników, pobudzając odwagę odkrywania nietypowych możliwości i wzmacniając indywidualne poczucie sukcesu. •

1

3

7

Międzykulturowa i międzyreligijna różnorodność w diecezjach: Katowice i Essen

3

2

Organizatorzy:

- Katolicka Fundacja Młodzi dla Młodych | Katowice
- Interkulturelle Jugendpastoral im Bistum Essen | Essen

Miejsce projektu:

- Katowice, Częstochowa, Gdańsk

Sanktuarium w Piekarach Śląskich. Największe na Śląsku miejsce pielgrzymkowe związane z kultem maryjnym. Jego początki sięgają XVII wieku. W 2018 roku, dzięki młodzieży przybyłej z niemieckiego Essen na spotkanie Życ Różnorodnością, następuje tu mały przełom – po raz pierwszy w tym wielowiekowym kościele do mszy służą dziewczyny. Raczej niespotykane zjawisko w Polsce. Już sama struktura niemieckiej grupy wystarcza, żeby wypełnić życiem hasło polsko-„niemieckiego” projektu realizowanego w 25-lecie partnerstwa Archidiecezji Katowickiej i Diecezji w Essen, i jest reprezentatywna dla rzeczywistego składu biskupstwa esseńskiego.

W projekcie poza Polakami i Niemcami biorą udział przedstawiciele i przedstawicielki wspólnot chrześcijańskich z Syrii, Iraku, Nigerii i Ghany. Szybko przełamują bariery językowe i udają się na poszukiwanie skarbów – w dosłownym tego słowa znaczeniu: w kopalni złota w Żłotym Stoku, i w przenośnym: zagłębiając się w tematykę międzykulturowości i międzyreligijności w różnych zakątkach Polski, od Śląska po Pomorze. Doświadczają tego, czym jest Kościół – jedności w różnorodności, bo „Nie ma już Żyda ani Greka, nie ma niewolnika ani wolnego, nie ma mężczyzny ani kobiety, ponieważ wszyscy jesteście jedno w Chrystusie Jezusie” (Gal 3,28).

Film Polsko-Niemieckiej Współpracy Młodzieży o projekcie:

ZOBACZ WIĘCEJ

Określenie kierunku

CELE: zapoznanie się | pozycjonowanie się względem grupy | rozpoznawanie podobieństw i różnic | rozruszanie grupy np. przed kolejnym punktem programu lub jako wprowadzenie do niego

CZAS:
ok. 20 minut

LICZBA UCZESTNIKÓW:
dowolna

MATERIAŁY: karty z przygotowanymi zagadnieniami

Uczestnicy i uczestniczki stoją w dowolnym miejscu. Osoba prowadząca odczytuje głośno twierdzenie z karty, a następnie cztery wypowiedzi odnoszące się do niego, przypisując im poszczególne kąty w sali. Po wysłuchaniu uczestnicy decydują, która wypowiedź jest zgodna z ich przekonaniem i ustawiają się w odpowiednim rogu sali. Osoba prowadząca ustala wcześniej z uczestnikami, czy możliwe jest ustawienie się

między dwoma wybranymi kątami, jeśli indywidualna odpowiedź nie jest jednoznaczna. Po zajęciu miejsca odbywa się krótka wymiana zdań na temat podjętych decyzji.

Przykładowe zagadnienia:

Biorąc pod uwagę aktualne miejsce pobytu, moje miejsce urodzenia znajduje się:

na północ / na południe /
na zachód / na wschód od niego.

3

4

„Spotkanie młodzieży w Polsce to był absolutny highlight! Nasz temat »Różnorodność« dotyczył nie tylko spotkania z polską młodzieżą, ale także naszej grupy. Wiele przeżyłam, odwiedziłam różne miejsca i dowiedziałam się więcej o innych krajach i kulturach. Świetna przygoda z nowymi i starymi przyjaciółmi”.

Uwaga

W przypadku tej metody ważne jest, aby osoba prowadząca na bieżąco reagowała na komentarze wykluczające inne osoby z grupy. Każdy ma prawo do swojego zdania i światopoglądu. Ich różnorodność jest bogactwem.

Moje rodzeństwo

Jestem jedynakiem. / Mam jednego brata lub jedną siostrę. / Mam dwoje rodzeństwa. / Mam co najmniej troje rodzeństwa.

Mój dom

Mieszkam z rodzicami. / Mieszkam z matką. / Mieszkam z ojcem. / Mieszkam sam lub dzielę mieszkanie z rówieśnikami.

Moje języki

Mówię biegle w jednym języku obcym. / Mówię biegle w dwóch językach obcych. / Mówię biegle w trzech językach obcych. / Potrafię mówić dialektem.

Moja muzyka

Pop. / Klasyka. / Rap. / Techno.

Moja wiara

Wierzę w Boga. / Wierzę, że jest kilku bogów. / Wierzę w wyższą moc. / Nie jestem wierzący.

Moi przyjaciele...

...wyznają tę samą religię. / ...wyznają inną religię niż ja. / Większość jest niewierząca. / Nie rozmawiamy o religii. •

Łączenie Światów – zmniejszanie barier w komunikacji z osobami niedosłyszącymi

Organizatorzy:

- Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych nr 9 | Łódź
- Werner-von-Siemens-Schule | Wetzlar

Miejsce projektu:

- Wetzlar, Łódź

Może wystarczy mówić głośniej? Albo w przerysowany sposób układać usta, wymawiając poszczególne słowa? Jak „wymigać” słowa: „robot”, „drony”, „zaprogramuj”? Już od trzynastu lat trwa współpraca między ZSP nr 9 z Łodzi i WvSS z położonego w centralnej części Hesji miasta Wetzlar. Nieodłącznymi elementami partnerstwa są nowoczesne technologie informacyjno-komunikacyjne oraz innowacyjne rozwiązania techniczne. Tym razem do udziału w wymianie zaprzyżnione szkoły zaprosiły – nie bez obaw – młodzież z niepełnosprawnością słuchową ze Specjalnego

Ośrodka Szkolno-Wychowawczego nr 1 w Łodzi. Szybko okazało się, że obawy były bezpodstawne, a niepewność zastąpiła wspólna intensywna praca. Młodzież realizowała m.in. projekty dotyczące systemów robotyki (Lego Mindstorms, Fischertechnik), mikrosterowników (Arduino), konstruowania dronów, multimediiów i technik komputerowych. Jedna z grup zmontowała komunikator działający na zasadzie pętli indukcyjnej, eliminujący zakłócenia i zniekształcenia zewnętrzne, a przez to znacznie poprawiający komfort komunikacji z osobami niedosłyszącymi i... łączący światy. •

Film Polsko-Niemieckiej
Współpracy Młodzieży
o projekcie:

ZOBACZ WIĘCEJ

Jako tako

CELE: integracja grupy osób porozumiewających się językiem mówionym lub migowym | wprowadzenie podstawowych zwrotów w języku migowym oraz języku pisanym, które mają na celu możliwość nawiązania podstawowej konwersacji osób posługujących się różnymi językami i zachęcenie do niej | oswojenie osób posługujących się na co dzień językiem mówionym z językiem migowym i odwrotnie | wzbudzenie zainteresowania językiem migowym w grupie oraz nadanie mu tej samej wagi, co językowi mówionemu | pobudzenie grupy do działania poprzez zbalansowany wysiłek umysłowy i fizyczny

CZAS:
ok. 15 minut

LICZBA UCZESTNIKÓW:
co najmniej 5

MATERIAŁY: plakat (tablica) z wypisanymi zwrotami: „Jak się masz?”, „Dobrze”, „Jako tako”, „Źle”, krzesła (tyle, ile jest osób w grupie)

Osoby uczestniczące siedzą na krzesłach w kole. Osoba prowadząca przedstawia jedno po drugim hasła („Jak się masz?”, „Dobrze”, „Jako tako”, „Źle”) zapisane na plakacie (tablicy). Jednocześnie każde hasło zostaje zaprezentowane w języku migowym. Grupa wspólnie powtarza zaprezentowane znaki. Gdy uczestnicy i uczestniczki przyswoją wszystkie hasła,

osoba prowadząca odsuwa swoje krzesło poza koło i wyjaśnia: „Każdy z was ma swoje krzesło, które bardzo lubi. Jak widzicie, ja nie mam swojego ulubionego krzesła, a również chciałbym usiąść. Dlatego zaraz spróbuję zdobyć jedno z krzesel, które teraz należy do jednego z was. Będę podchodzić do niektórych z was i pytać w języku migowym, jak się ma-

cie. Jeśli zapytana osoba odpowie: „dobrze”, to wtedy wszyscy pozostają na swoich miejscach. Jeśli odpowie: „jako tako”, to sąsiedzi tej osoby muszą zamienić się miejscami, a ja wtedy mam szansę na zajęcie krzesła jednej z tych osób. Jeśli ktoś odpowie „źle”, to wszyscy powinni zmienić swoje miejsca i wtedy znowu mam szansę na znalezienie krzesła dla siebie. W ten sposób zawsze na końcu rundy pozostanie jedna osoba, która nie będzie miała miejsca i to ona będzie podchodzić do innych i pytać ich w języku migowym, jak się

dzisiaj czują. Pamiętajcie, że odpowiadamy tylko w języku migowym”.

Liczba rund i długość trwania ćwiczenia zależy od dynamiki grupowej i ochoty na jego kontynuację. Zaleca się przeprowadzenie co najmniej pięciu rund przy założeniu, że jedna runda liczona jest jako jedna możliwość na zdobycie miejsca przez osobę stojącą na środku.

Na zakończenie plakat z podstawowymi zwrotami można powiesić w widocznym miejscu w sali seminaryjnej, aby uczestnicy mogli z niego korzystać w trakcie trwania projektu. •

„Chętnie bym nie zdał do następnej klasy, żebym mógł jeszcze raz wziąć udział w tym projekcie”.

9

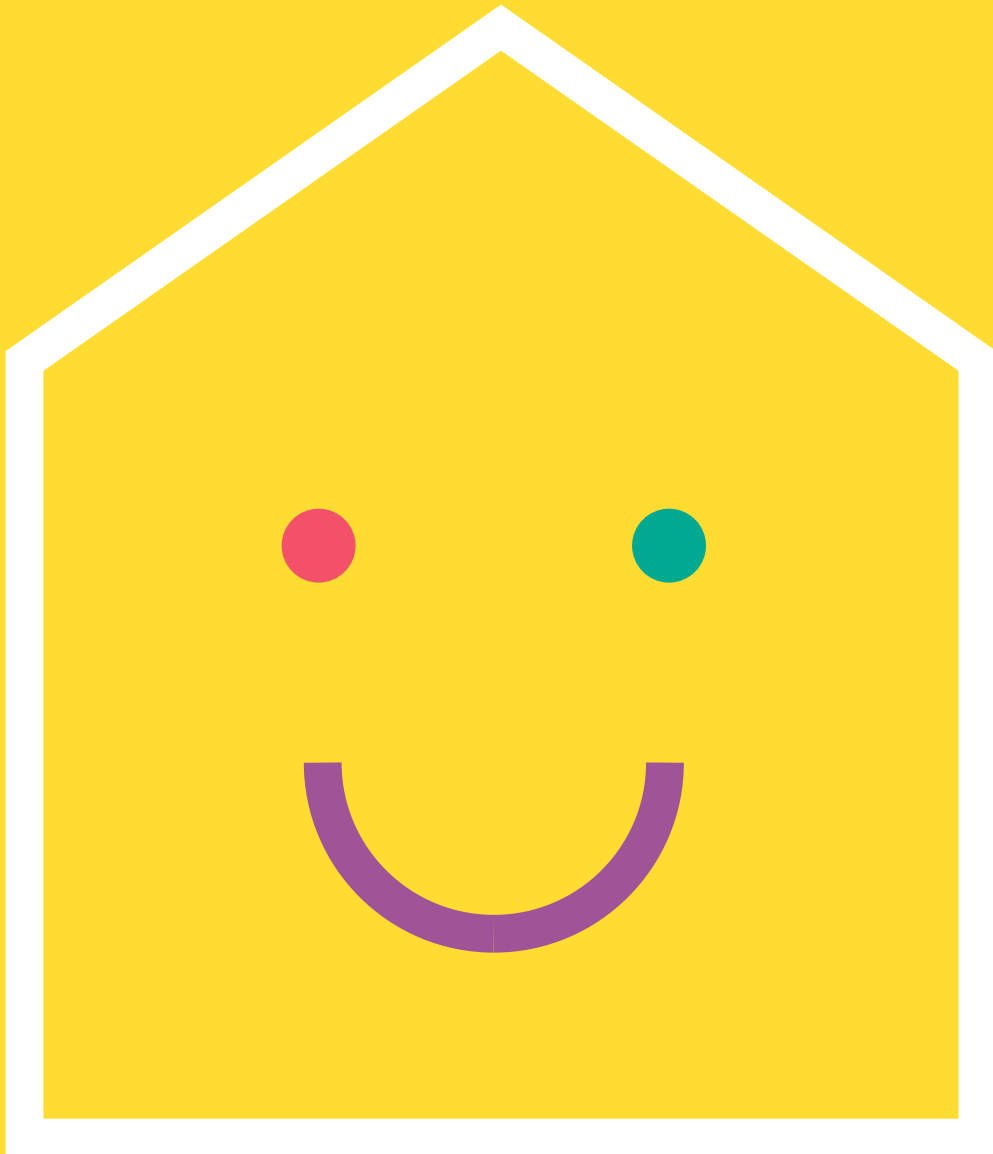
3

Więcej na ten temat inkluzyjnej pracy z językiem w wymianie międzynarodowej:

- Perspektywa: inkluzja – bit.ly/2B5m2y3

Europa – jeden dom

Organizatorzy:

- Społeczna Szkoła Podstawowa nr 4 Podlaskiego Towarzystwa Oświatowego w Białymstoku | Białystok
- Heinrich-Heine-Schule Gadebusch Regionale Schule mit Grundschule | Gadebusch

Miejsce projektu:

- Karlshagen, Białystok

Dwie zamożne rodziny, Monteccy i Kepplerowie, od lat żyją w jednym mieście, podsycając na różne sposoby wzajemną niechęć. Romek Montecki i Julia Keppler poznają się podczas balu maskowego i zakochują się w sobie. Przeczując, jak ich związek zostanie odebrany w najbliższym otoczeniu, postanawiają uciec, żeby z dala od nienawiści rozpocząć nowe wspólne życie. Do tej pory historia właściwie niczym się nie różni od szekspirowskiej tragedii. A jednak zmierza do zupełnie innego zakończenia – do happy endu.

Pół roku przed spotkaniem uczniowie obydwu szkół zabrali się za pisanie scenariusza wspólnej sztuki teatralnej – na popołudniowych kóstkach zainteresowań English interactive, języka polskiego i na całodziennych warsztatach Role-

play. Szczegóły młodzież ustalała za pomocą komunikatora Skype. Próby wplecione w aktywny program integrujący grupy oraz dwa spektakle odbyły się już na żywo podczas spotkania w Karlshagen. W przedstawieniu przeplatają się różne języki – polski, niemiecki, rosyjski, francuski, angielski. Widz nie musi znać każdego z nich, aby śledzić i zrozumieć akcję. Szczęśliwe zakończenie sztuki dopełnia epilog – odśpiewanie przez wszystkich uczestników projektu hymnu europejskiego – *Ody do radości*. Przesłanie jest jasne: nie zmienimy przeszłości, nie wydamy tragedii, ale możemy zmienić przyszłość, budując ją na porozumieniu między narodami, kulturze dialogu i pokoju. W takiej Europie chcą żyć Romek i Julia. Razem. •

Film Polsko-Niemieckiej Współpracy Młodzieży o projekcie:

Spektakl „Romek i Julia. Happy end”:

Bingo

CELE: poznanie się w atmosferze zabawy | ułatwienie komunikacji na początku spotkania | refleksja nad podobieństwami i różnicami

CZAS:
30 minut

LICZBA UCZESTNIKÓW:
10-30

MATERIAŁY:
karty do gry, długopisy

Osoby uczestniczące otrzymują po jednej karcie do gry. Na karcie znajduje się szachownica z pytaniami w obu językach. Na ustalony sygnał uczestnicy rozchodzą się po sali i zadają pytania z kartki napotkanym osobom. Jeśli zapytana osoba odpowie twierdząco na wybrane pytanie, należy wpisać jej imię pod tym pytaniem i udać się do innej osoby. W przypadku odpowiedzi przeczącej można spróbować z innymi pytaniami.

Ważne, aby tylko raz wpisać imię danej osoby na karcie. Wygrywa ta osoba, która wypełni imionami pytania w jednej linii – pionowo, poziomo lub po przekątnej. Osoba, której jako pierwszej się to uda, woła: „Bingo!”, ale pozostali uczestnicy mogą grać dalej.

Przykładowe pytania:

- Czy byłeś/byłaś w tym roku nad morzem? / Warst du dieses Jahr am Meer?

4

2

- Masz rodzeństwo? / Hast du Geschwister?
- Jesteś dobra/dobry z matematyki? / Bist du gut in Mathe?
- Grasz na jakimś instrumencie? / Spielst du ein Instrument?
- Lubisz gotować? Kochst du gern?
- Uprawiasz jakiś sport? / Treibst du Sport?
- Lubisz czytać książki? / Liest du gern Bücher?
- Masz profil na Instagramie? / Hast du ein Instagram-Profil?
- Masz taki sam kolor oczu (rozmiar dłoni) jak ja? / Hast du die gleiche Augenfarbe (Handgröße) wie ich?
- Chcesz być sławna/sławny? / Möchtest du berühmt werden?
- Znasz jakieś sławne osoby z Niemiec? / Kennst du berühmte Polen?

Po etapie zbierania odpowiedzi wszyscy siadają w kręgu. Osoba prowadząca czyta po kolei pytania i wszyscy, których odpowiedź na nie brzmi „tak”, wstają. Dzięki temu każdy ma szansę zobaczyć, co łączy go z innymi uczestnikami. W ten sposób w różnorodności znajduje się to, co wspólne.

Warianty

Jeśli chcemy, aby gra trwała dłużej, wystarczy wprowadzić zasadę, że wygrywa ta osoba, która wypełni całą kartę (a nie tylko jedną linię) imionami pozostałych uczestników.

Zajmując się na spotkaniu tematem różnorodności, można metodę „bingo” wykorzystać do głębszej refleksji. Ponieważ pytania związane z tym tematem często są delikatne i mogą wywołać silniejsze emocje, warto przeprowadzić to ćwiczenie w późniejszej fazie projektu, kiedy grupa dobrze się zna i uczestnicy ufają sobie.

Przykładowe pytania:

- Czy byłeś/byłaś świadkiem dyskryminacji innej osoby (grupy)?
- Czy sama/sam doświadczyłaś/doświadczyłeś dyskryminacji?
- Czy ulegasz myśleniu, które szufladkuje innych?
- Czy kierujesz się stereotypami w ocenie innych osób?
- Czy lubisz się wyróżniać?
- Czy jesteś czasami oceniany/oceniana na podstawie wyglądu?
- Czy oceniasz inne osoby na podstawie wyglądu?

„Obojętne, jakiej narodowości się jest i tak można się przyjaźnić. Przede wszystkim praca w zespole sprawiła mi dużą przyjemność!”.

Tak postawione na karcie do gry w bingo pytania można w podsumowującej rozmowie z grupą rozbudować, pytając o emocje lub opinie („Co czułaś/czuteś, kiedy byłaś/byłeś świadkiem dyskryminacji innej osoby, a co, kiedy dyskryminacja dotyczyła ciebie?”, „Jakie konsekwencje ma szufladkowanie innych?”) i pogłębiając temat merytorycznie („Co to są stereotypy, czym się różnią od uprzedzeń?”, „Dlaczego dochodzi do dyskryminacji?”, „Co możemy robić, żeby zapobiegać takim działaniom?”). Dzięki temu młodzież uzyskuje szerszy kontekst poruszanego zagadnienia i impuls do refleksji na temat własnych stereotypów. •

„Na początku byliśmy gupą całkowicie obcej sobie młodzieży, a już po kilku godzinach – super zespołem!”.

„Poprzez komunikację z innymi osobami wzmocniłam poczucie własnej wartości”.

„Wszystkim, którzy zastanawiają się, czy pojechać na wymianę, mogę z czystym sumieniem powiedzieć, że WARTO!”.

10

**Nie mówię, ale się
porozumiewam**

**WYRÓŻNIENIE
W KATEGORII
SZKOLNEJ**

4

6

Organizatorzy:

- Szkoła Podstawowa Specjalna Nr 41 w Zabrze | Zabrze
- Pestalozzi-Schule | Essen

Miejsce projektu:

- Zabrze, Essen

Komunikacja – co w tym wyjątkowego?! Ano to, że uczestnicy spotkania, które jest wynikiem olbrzymiego zaangażowania rodziców i społeczności szkolnej, niewiele lub zupełnie nie porozumiewają się werbalnie, nie mówią. Pomimo tego, a może właśnie dzięki temu, spektrum środków komunikacji i ekspresji przerasta najśmielsze oczekiwania: gesty języka migowego, piktogramy, komunikatory elektroniczne, albumy fotograficzne... Ale to nie tylko one łączą uczestników. Emocje są tym silniejsze, im więcej czasu dzieci spędzają ze sobą. Serdeczność, otwartość i ciekawość spajają grupę i sprawiają, że zupełnie nieważne staje się to, skąd kto pochodzi, ile ma lat i co potrafi zrobić. Podczas gdy dorośli próbują jeszcze znaleźć wspólny (tradycyjny) język i korzystają z pomocy tłumaczy, dzieci

szybko przekraczają bariery komunikacyjne i nawiązują przyjaźnie. Jeszcze przed pierwszym spotkaniem w Polsce powstaje dwuwersowa piosenka, która potem nabiera nowego znaczenia, staje się hymnem projektu i rzeczywistością: „W Polsce bawimy się, śpimy, jemy, będziemy, majsterkujemy, tańczymy. I ty, tak, ty też dołącz”.

Poprzez różnorodne działania artystyczne, wycieczki, gry i zabawy uczestnicy odkrywają swoje mocne strony i z dnia na dzień rośnie ich wiara w swoje możliwości. „Wrócą do domu więksi” – tak stwierdza jedna z mam, żegnając swoje dziecko przed wyjazdem na to wyjątkowe polsko-niemieckie spotkanie. I ile w tym racji! Pewnie jeszcze się mieszczą w ubraniach sprzed projektu, ale wewnątrznie przerośli samych siebie. •

Film Polsko-Niemieckiej
Współpracy Młodzieży
o projekcie:

ZOBACZ WIĘCEJ

Jak mamy ciebie przywitać?

CELE: nawiązanie kontaktu | przywitanie się | rozgrzewka i wzbudzenie ochoty na wspólny dzień | animacja językowa z użyciem środków komunikacji wspomagającej dla grup bez języka mówionego

CZAS:
20 minut

LICZBA UCZESTNIKÓW:
dowolna

MATERIAŁY: jeden duży piktogram i kilka mniejszych dla każdego wariantu przywitania („cool”, podanie ręki, rakiet), piosenka, gesty języka migowego

Osoby prowadzące przedstawiają trzy sposoby powitania się za pomocą dużych piktogramów i języka migowego. Grupa powtarza każdy gest. Następnie osoby uczestniczące zostają podzielone na dwie grupy (według krajów, płci, wieku, koloru ubrania itp.), a w sali zostają rozłożone duże piktogramy z poszczególnymi wersjami powitania. Wszyscy wspólnie śpiewają piosenkę powitalną, używając gestów języka migowego. Dwie osoby prezentują gesty, o których mowa w piosence.

4

8

**„Hallo, hi i dzień dobry – jak mamy ciebie przywitać?
Powiedz nam po prostu, jak chcesz, rękoma czy stopami.
Powiedz nam po prostu, jak chcesz: jak mamy ciebie przywitać?
Lubisz „cool”, no to zrobmy tak: [np. stuknięcie pięści o pięść]
Sprawia ci przyjemność podanie ręki? [podanie dłoni drugiej osobie]
Rakieta tak startuje i leci w trzech stopniach:
[odliczanie na palcach – jeden, dwa, trzy]
Hallo, hi i dzień dobry – jak mamy ciebie przywitać?
Powiedz nam po prostu, jak chcesz, rękoma czy stopami.
Powiedz nam po prostu, jak chcesz: jak mamy ciebie przywitać?”.**

**„Wybrali się w podróż
na spotkanie z
obcymi, a wrócili
od przyjaciół.
Koncentrowali
się na tym, co ich
łączy, a różnice
otwarcie przyjęli”.**

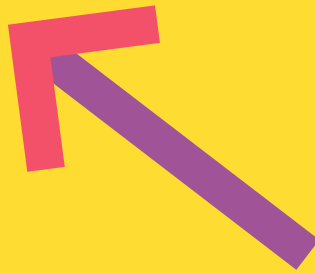
Każdy z uczestników pierwszej grupy podejmuje decyzję, jak chce być przywitany (w razie potrzeby używa do tego małych kart z piktogramami) i udaje się do odpowiednio oznakowanego miejsca w sali. W ten sposób powstają małe grupki przy poszczególnych piktogramach. Druga grupa przechodzi kolejno od stacji do stacji i pozdrawia znajdujące się tam osoby wybranym przez nich gestem.

Wariant

Liczba alternatywnych propozycji sposobów przywitania zależy od możliwości poznawczych uczestników. Sens ma użycie tylko takich form przywitania, które wyraźnie się od siebie różnią i uwzględniają różne stany emocjonalne uczestników. •

Obcy stają się przyjaciółmi. Drogi z daleka do Gdańska i Bremerhaven

Organizatorzy:

- V Liceum
- Ogólnokształcące | Gdańsk
- Lloyd Gymnasium
- Bremerhaven | Bremerhaven

Miejsce projektu:

- Gdańsk, Bremerhaven

Czym się różni migracja od uchodźstwa? Co sprawia, że ktoś z dnia na dzień decyduje się porzucić całe swoje dotychczasowe życie i wyruszyć w drogę w nieznaną? Czy zawsze to jest jego własna decyzja? Na warsztatach w Europejskim Centrum Solidarności uczestnicy spotkania dowiedzieli się, z jakimi wyzwaniami zmagają się osoby na emigracji. W Gdańsku nawiązali kontakt z pięcioma migrantami – z Iraku, Brazylii, Indii, Białorusi i Uzbekistanu – i przeprowadzili z nimi wywiady, z których zmontowali krótkie filmy. Badania nad historią migracji uczestniczki

i uczestnicy kontynuowali w Bremerhaven. W rozmowach m.in. z rówieśnikami z rodzin uchodźczych dotykali trudnych, emocjonujących tematów i poruszających historii. O poglądy wobec różnorodności, odmienności i uchodźstwa oraz o doświadczenia związane z tymi zagadnieniami dopytywali lokalnych przedstawicieli świata polityki i mediów. Finałem obu spotkań były prezentacje zebranego materiału zrealizowane przy udziale przedstawicieli społeczności lokalnej, dzięki czemu młodzież stała się ambasadorkami różnorodności w swoim środowisku. •

Film Polsko-Niemieckiej
Współpracy Młodzieży
o projekcie:

ZOBACZ WIĘCEJ

Przekraczając granice

CELE: poszerzenie wiedzy o migracji, uchodźstwie i imigrantach w Polsce i na świecie | rozwinięcie zdolności właściwego interpretowania zjawisk związanych z migracją | zrozumienie różnicy między imigracją a uchodźstwem | kształtowanie postawy wrażliwości i akceptacji wobec problemów osób potrzebujących wsparcia | poruszenie problematyki praw człowieka

CZAS:
60 minut

LICZBA UCZESTNIKÓW:
dowolna

MATERIAŁY: laptop z rzutnikiem, zmywalne mapy świata, pisaki, flipchart, test wiedzy o uchodźcach, formularz imigranta w języku obcym (np.: bit.ly/2XmeRt0)

Uczestnicy i uczestniczki zostają podzieleni na sześć-ośmioosobowe grupy mieszane (polsko-niemieckie). Po krótkim wprowadzeniu uczestnicy rozwiązują test składający się z kilku pytań dotyczących zagadnienia uchodźstwa, a następnie go podsumowują.

Przykładowe pytania:

- Ilu było uchodźców na świecie w 20XX roku?

- Z którego kraju pochodzi najwięcej uchodźców w Europie?
- Kim są imigranci ekonomiczni?
- Które kraje Unii Europejskiej przyjęły najwięcej uchodźców?

Kolejnym krokiem jest burza mózgów dotycząca zagadnienia: skąd czerpiemy wiedzę na temat uchodźców? Wszystkie odpowiedzi zapisywane są bez komentarza na tablicy. Na tej podstawie osoby uczestniczące

„Każda osoba na świecie jest częścią różnorodności”.

oceniają, które źródła są najbardziej wiarygodne i dlaczego.

Następnie każda grupa otrzymuje zmywalną mapę i próbuje narysować drogę syryjskich uchodźców do Europy. Jak długą trasę muszą przebyć? Uczestnicy indywidualnie zastanawiają się, jakie trzy rzeczy zawsze zabierają ze sobą, wychodząc z domu. Zapisują je na kartce, aby na forum porównać, jakie przedmioty pojawiają się na listach najczęściej.

Jedna z grup otrzymuje formularz imigranta z prośbą o wypełnienie go. Ważne, żeby formularz był w języku obcym. Przy wypełnianiu osoby uczestniczące korzystają z tłumacza internetowego w swoich telefonach komórkowych. Na tym etapie ćwiczenia zburzony zostaje mit, że uchodźcy to głównie bogaci ludzie, ponieważ każdy z nich posiada smartfon. Młodzież uświadamia sobie, że smartfony są olbrzymią pomocą – są tłumaczem, nawigacją, umożliwiają kontakt z rodziną, zawierają wspomnienia

z ojczyzny i opuszczonego domu. Na potwierdzenie tej tezy prezentowany jest film *Your phone is now a refugee's phone* (bit.ly/2E2odB3).

Na podstawie dotychczasowych elementów ćwiczenia młodzież próbuje odpowiedzieć na pytanie, czym różnią się uchodźcy od innych migrantów? Uczestnicy wyobrażają sobie, że są rodziną mieszkającą w kraju ogarniętym wojną, w którym dalsze życie wydaje się niemożliwe. Nie mają dużo pieniędzy, a ucieczka kosztuje 8000 euro za osobę, muszą więc zdecydować, którego członka rodziny wybiorą, aby wyruszył w poszukiwaniu lepszego życia. (Większość wybiera ojca lub najstarszego brata – w ten sposób staje się jasne, dlaczego większość uchodźców to mężczyźni).

Podsumowaniem ćwiczenia jest prezentacja definicji pojęcia „uchodźca” zgodnej z Konwencją Genewską.

Metoda pochodzi z oferty edukacyjnej Europejskiego Centrum Solidarności. •

Więcej na temat warsztatów ECS:

- Europejskie Centrum Solidarności – bit.ly/32pZu6i
- Test wiedzy o uchodźcach – załącznik – bit.ly/2Wo6n4a

12

**Shoa a współ-
czesność. Pamięć
o Holokauście
impulsem do
odwagi cywilnej
i postępowania
uwzględniającego
różnorodność
w Europie**

5

4

Organizatorzy:

- I Liceum Ogólnokształcące im. Stanisława Konarskiego | Mielec
- Bertolt-Brecht-Gesamtschule | Löhne

Miejsce projektu:

- Kraków, Oświęcim, Mielec, Löhne

Liście-dłonie tworzą koronę rozłożystego drzewa o mocnych, stabilnych korzeniach. Może to jesień, bo liście odlatują w cztery strony świata, tworząc kolorowy bałagan. A może silny wiatr, który zanoszi je w nieodkryte zakątki. Tak pojęcie różnorodności ubrali w obraz młodzi ludzie z Polski i Niemiec, dając wyraz swoim refleksjom nie tylko w czterech ścianach spotkania młodzieży, ale i w przestrzeni publicznej – na dworcu kolejowym w Löhne. Już na etapie planowania projektu osoby prowadzące postawiły na partycypację młodzieży. Młodzi – nie znając się jeszcze i mimo dzielących ich 1200 km – samodzielnie zdecydowali się podjąć temat: Nigdy więcej Auschwitz!

Na spotkaniu przygotowawczym w Słubiach wypracowali program spotkania i zaplanowali wspólne działania, ćwicząc przy tym procesy demokratyczne i przejmując odpowiedzialność za swoje pomysły i ich realizację. Wymiana rozpoczęła się od trudnej wizyty w Muzeum i Miejscu Pamięci Auschwitz-Birkenau. Jej naturalną konsekwencją były warsztaty, podczas których uczestnicy i uczestniczki uczyli się, jak reagować na mowę nawiści i przejawy dyskryminacji. I tak, doświadczając namacalnie własnej sprawczości i skuteczności, dotarli do Löhne i drzewa, które teraz skłania czekających na pociąg podróżnych do refleksji nad wartością różnorodności. •

Film Polsko-Niemieckiej
Współpracy Młodzieży
o projekcie:

ZOBACZ WIĘCEJ

Niemy dialog

CELE: refleksja nad własną wiedzą i doświadczeniami |
poznanie oczekiwań i obaw uczestników | ułatwienie otwartego wyrażania przemyśleń |
przygotowanie do planowanego punktu programu lub ewaluacja

CZAS:
ok. 2 godzin

LICZBA UCZESTNIKÓW:
dowolna

MATERIAŁY: pisak dla każdego uczestnika, duże arkusze papieru, tablice korkowe
(lub inna możliwość zawieszenia lub rozłożenia arkuszy z pytaniami)

W sali rozłożone zostają duże arkusze papieru, na których znajdują się pytania związane z projektem, np.: „Co wiesz o Auschwitz i Shoah?”, „Czego oczekujesz po wizycie w byłym obozie koncentracyjnym?”, „Czego się obawiasz?”, „Co nie powinno się wydarzyć?”, „Jakich informacji ci jeszcze brakuje?”. Osoby uczestniczące przechodzą – we własnym tempie, w ciszy, bez komunikowania się z innymi – od stacji do stacji i zapisują na plakatach swoje odpowiedzi: myśli, skojarzenia, wiedzę.

Mogą wracać do wcześniejszych pytań i komentować (wyłącznie pisemnie) wypowiedzi innych osób. W ten sposób wszystkie poruszone tematy, myśli, pytania, opis stanu rzeczywistego czy docelowego stają się punktami wyjścia do podjęcia „niemego dialogu”. Cykl powtarza się kilka razy. Metoda ułatwia młodzieży otwarte wyrażanie myśli, koncentrację, rozmowę bez wypowiedzania się na głos oraz budzi kreatywność. W grupie dwujęzycznej można używać języka niemieckiego, polskiego

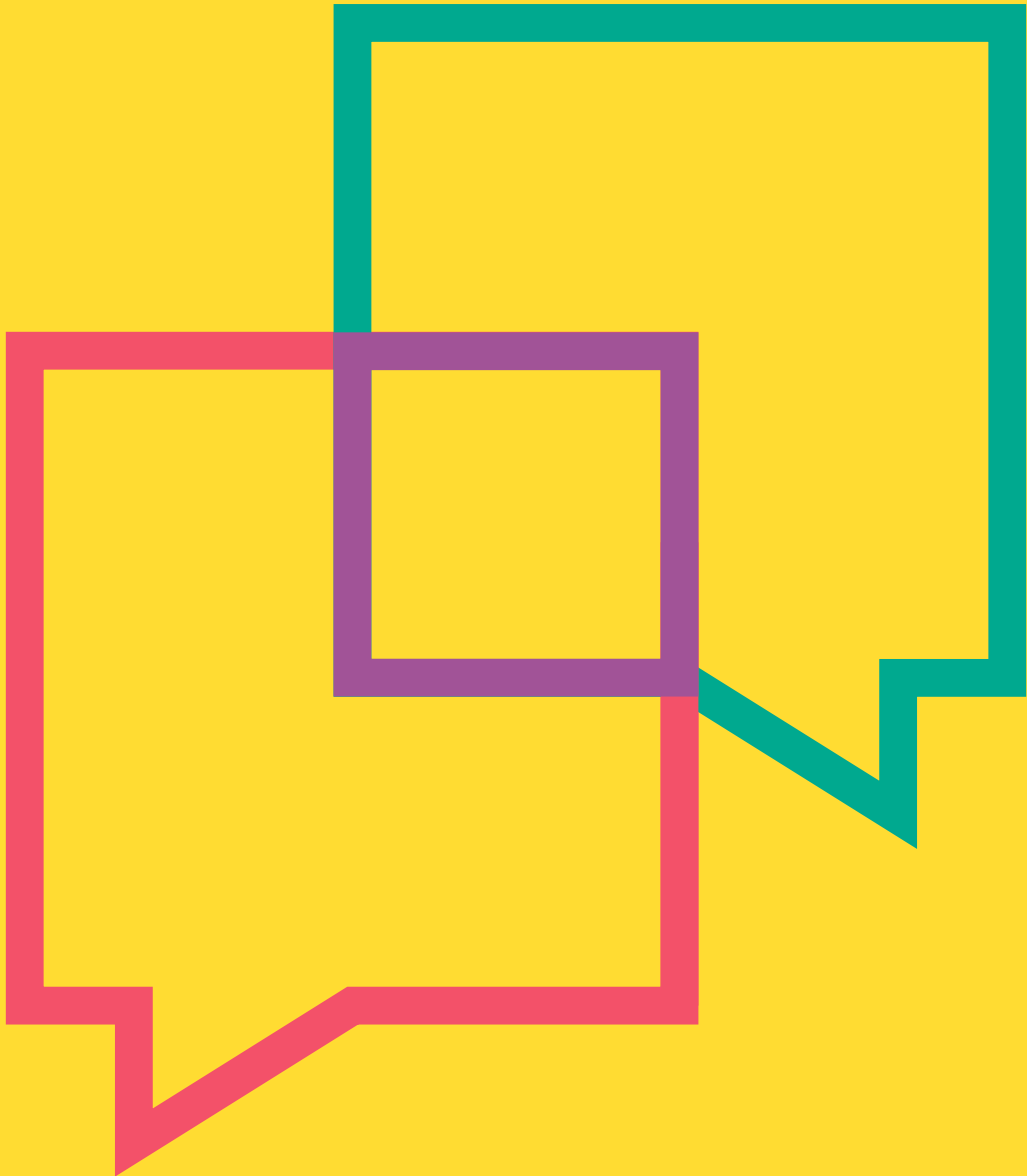
**„Te projekty są
ważne dla naszego
społeczeństwa [...],
ponieważ pomagają
nam, młodzieży,
zrozumieć
świat i ludzi”.**

lub angielskiego (jako wspólnego języka roboczego). W sytuacji, gdy nie wszystkie osoby są w stanie wyrażać swoje myśli w języku obcym, warto włączyć dyskretnie pomoc ze strony pośredników językowych (tylko z nimi i tylko w celu tłumaczenia możliwa jest cicha rozmowa). Po upływie ustalonego czasu przetłumaczone zostają wszystkie wpisy, które pojawiły się na arkuszach. Zapisane wypowiedzi „niemego dialogu” nie zostają poddane dyskusji na plenum, ale przeważnie stają się podstawą do dalszych rozmów po zakończeniu tego punktu programu. Jeśli osoby prowadzące uznają, że trzeba skomentować jakąś wypowiedź (np. dotyczącą kwestii merytorycznych), mogą to w wyjątkowych sytuacjach zrobić. •

**„Wrażenie z pobytu w Auschwitz
nie wyniesie się z żadnej książki. Nie mogę
tego zapomnieć. I nie wolno nam tego zrobić”.**

13

Hejtuj
hejty

5
8

Organizatorzy:

- Szkoła Podstawowa im. Jana Pawła II w Łazach | Łazy
- Marie-Curie-Gymnasium | Neuss

Miejsce projektu:

- Łazy

„Co Pan myśli o różnorodności?”, „Zgadza się Pani ze stwierdzeniem, że wszyscy śmiejemy się w tym samym języku?”, „Co się Panu najbardziej podoba w polskiej kulturze?” – takie pytania zadawali przechodniom młodzi uczestnicy projektu. Rozmowy nie zawsze były łatwe, bo trzeba się wykazać odwagą, żeby w centrum stolicy podejść do obcych osób i śmiało spytać ich o zdanie. A ono wcale nie musi być zgodne ze zdaniem pytającej czy pytającego. Rozmowy otwierały oczy, bo pokazały, że dookoła żyje wielu przedstawicieli innych kultur, religii, przekonań. Rozmowy zaskakiwały, bo pomogły odkryć, że różnorodność jest codziennością i występuje wszędzie – w mieście, w którym żyjesz, w twojej klasie, w kręgu two-

ich najbliższych przyjaciół, nawet w twoim domu. Do tej pory być może tego świadomie nie dostrze-gałeś, a teraz zaczynasz rozumieć i nabierasz szacunku do jej potencjału. Rozmowy motywowały, bo jak inaczej nazwać stan, kiedy twoi rówieśnicy, dyrektorzy okolicznych szkół i nauczyciele słuchają z uwagą, co masz do powiedzenia na „dorosłe” tematy. Akcja T-shirt, spotkanie z Ży-wymi Książkami, udział w debacie Laboratorium Myśli... A pomiędzy tym przestrzeń na inne rozmowy – pogaduchy, plotki, ustalenia, burze myśli, podczas których stwierdzasz, że różnorodność jest bogactwem, i daje siłę. Nie tylko w szerokim kon-tekście państwa, Europy czy świata, ale i w twoim codziennym uniwersum. Warto się przełamać i zapytać. •

Film Polsko-Niemieckiej
Współpracy Młodzieży
o projekcie:

ZOBACZ WIĘCEJ

Akcja T-shirt

CELE: refleksja nad wpływem innych kultur na społeczeństwo i nad wartością różnorodności | poznanie opinii innych ludzi na temat współzależności kulturowej | kreatywne poszukiwanie rozwiązań | ćwiczenie umiejętności komunikacyjnych

CZAS: ok. 3 godzin
(po jednej godzinie na każdą część)

LICZBA UCZESTNIKÓW:
dowolna

MATERIAŁY: część A – dostęp do Internetu, pisaki do tkanin lub markery permanentne, koszulka dla każdego uczestnika, taśma samoprzylepna, kartki A4, arkusze flipchart; część B – aparat fotograficzny, kamera, ewentualnie telefon posiadający te funkcje; część C – laptop/komputer lub rzutnik

Część A

Przygotowanie koszulek

Osoby uczestniczące zostają podzielone na kilkusobowe grupy. Ich zadaniem jest wyszukanie haseł, symboli, sloganów dotyczących różnorodności i refleksja nad nimi. Wszystkie hasła zostają zapisane na arkuszach flipchart. Następnie każda osoba wybiera hasło, które do niej najbardziej przemawia i przenosi je na koszulkę.

Część B

Wywiady z przechodniami

Ubrana w koszulki różnorodności młodzież udaje się do centrum miasta (na ulicę, na rynek itp.) i w dorychczasowych grupach próbuje porozmawiać z przechodniami na temat haseł widniejących na koszulkach. Warto podjąć rozmowę z przechodniami reprezentującymi różne grupy społeczne, w różnym wieku, różnej płci. Wybrana osoba z każdej grupy dokumentuje

**„Zrobiliśmy coś
praktycznego,
a nie tylko teorię!”.**

wywiady – zapisuje, nagrywa
odpowiedzi lub robi zdjęcia (po
wcześniejszym uzyskaniu zgody!).

Część C

Prezentacja wyników

Każda grupa prezentuje
w dowolnej formie wyniki swojej
pracy. Następnie odbywa się
podsumowanie nawiązujące
do doświadczenia młodzieży
i pogłębiające temat różnorodności.

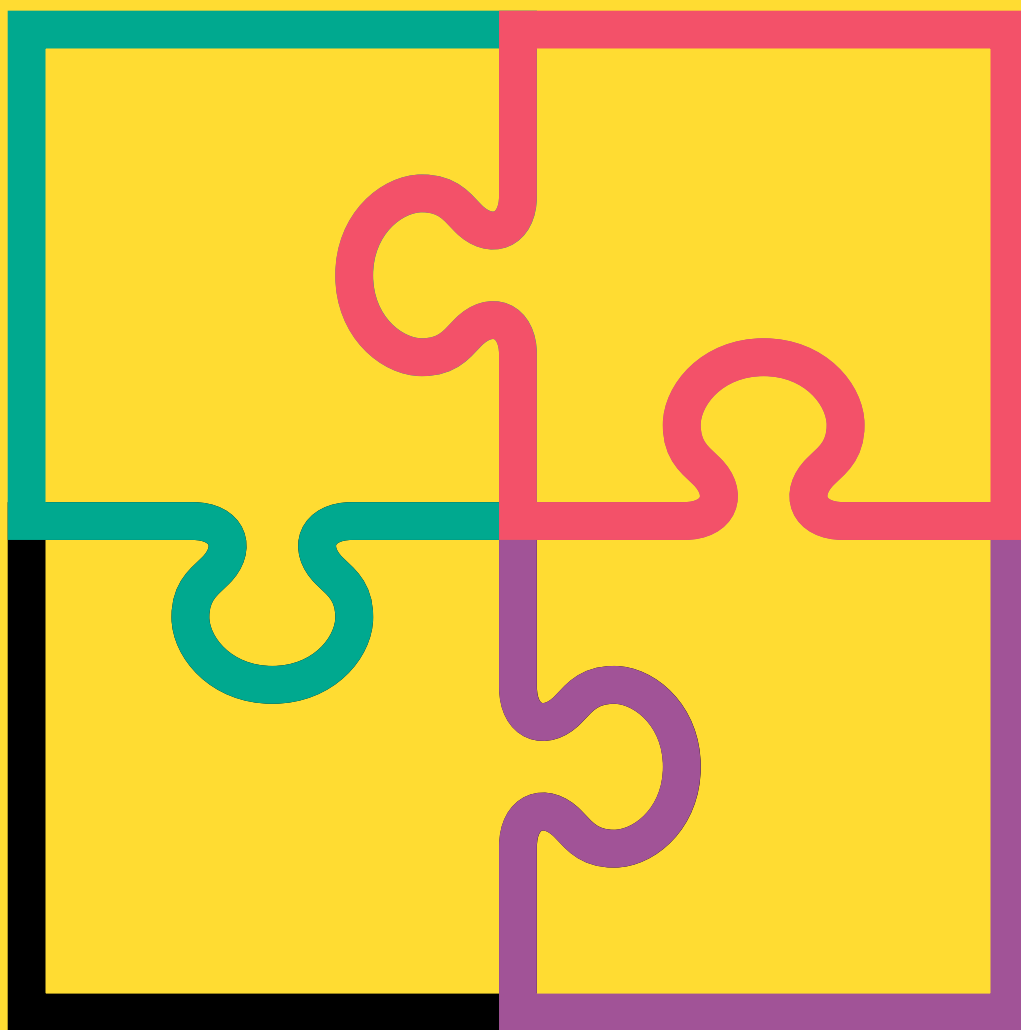
Przykładowe pytania:

- Co was dzisiaj zaskoczyło?
- Jakie były reakcje przechodniów
na hasła na waszych koszulkach?
- Jakie wypowiedzi
zapamiętaliście?
- Czy społeczeństwo ma
świadomość współistnienia
różnych kultur?
- Jak należy zachęcać
społeczeństwo do poszerzania
wiedzy o innych kulturach? •

**„Pewna pani powiedziała, że podoba jej się
różnorodność, ale pomimo to nie chce mieć
cudzoziemców w swoim kraju. To jest przecież
paradoksalne i szokujące!”.**

14

Mostiverse. Różni,
a jednak tacy sami

6
2

Organizatorzy:

- Zespół Szkół Chemicznych im. Ignacego Łukasiewicza | Bydgoszcz
- Sächsische Bildungsgesellschaft | Drezno

Miejsce projektu:

- Bydgoszcz, Drezno

„Mostiverse” – kombinacja polskiego słowa „most” i angielskiego „diverse” (różnorodny, zróżnicowany) symbolizuje budowlę pomiędzy dwoma przeciwległymi brzegami, połączenie dwóch różnych znaczeń, światów, światopoglądów, doświadczeń młodych ludzi z dwóch sąsiadujących krajów. Uczestnicy podczas spotkania budowali między sobą mosty, starając się wykorzystać różnice jako fundament stabilnej budowli łączącej ich jako gupę. Mimo koncentracji na procesach grupowych nie zamknęli się na świat zewnętrzny. Odbyli wizyty w stowarzyszeniach i organizacjach zajmujących się międzykulturowością, a także spotkali się z osobami zaangażowanymi w akcje przeciwdziałające uprzedzeniom i stereotypom. Podczas projektu weszli również w rolę nauczycieli zawodu, pokazując rówieśnikom z drugiego kraju, na czym polega praca

w branży medialnej i w zawodach laboratoryjnych. Łącząc swoje doświadczenia, wyruszyli w teren i przeprowadzili wywiady z przechodniami, pytając ich o to, czym jest różnorodność i jaką pełni funkcję w społeczeństwie. Z zebranego materiału przygotowali film. Z jednej strony pokazuje on, że temat różnorodności jest aktualny i ważny, ponieważ u wielu ludzi budzi wyłącznie reakcję zakłopotania i obnaża ich niewiedzę w tym zakresie. Z drugiej zaś strony niektóre z przytoczonych refleksji są budujące: „Różnorodność oznacza rozwój, bo z niej powstają nowe wizje i pomysły. Bez niej stanęlibyśmy w jednym miejscu”, „Różnorodność jest potrzebna, bo zapewnia możliwość wyboru”, „Różnorodność budzi ciekawość, nadaje kształt i kolor codzienności”, „Życia nam nie starczy, żeby to wszystko odkryć!”. Na co więc jeszcze czekasz?! Odkrywaj!

Film Polsko-Niemieckiej Współpracy Młodzieży o projekcie:

Wywiady z przechodniami:

ZOBACZ WIĘCEJ

3

6

Gra miejska: W poszukiwaniu różnorodności

CELE: refleksja nad różnicami w otaczającym nas świecie | integracja grupy | aktywne wprowadzenie do tematu projektu | spojrzenie na miasto z innej perspektywy | poznanie narzędzia do wykonywania prezentacji multimedialnych | ćwiczenie wystąpień publicznych

CZAS:
ok. 4 godzin

LICZBA UCZESTNIKÓW:
maksymalnie 60

MATERIAŁY: aparaty fotograficzne, telefony komórkowe, komputery (laptopy), ekran, rzutnik, mapki okolicy

Osoby uczestniczące zostają podzielone na kilkusobowe mieszane grupy. Zadaniem grup jest odnalezienie przejawów różnorodności oraz wykonanie dokumentacji fotograficznej w przydzielonych losowo kategoriach.

Przykładowe kategorie:

- architektura (budynki, pomniki, infrastruktura miejska, sąsiadujące nowe i stare budynki

mieszczące organizacje/ firmy z innych krajów),

- świat zwierząt (owady, duże i małe zwierzęta, różne sposoby poruszania się),
- świat roślin (drzewa, kwiaty, różne stadia rozwoju roślin),
- środki transportu (luksusowe samochody, motocykle, pojazdy cztero- i dwukołowe, pojazdy szynowe, ekologiczne),
- jedzenie (restauracje i budki fast food, weganizm i wegetarianizm, co kupujemy, co przyrządzamy

- sami, pochodzenie danych produktów spożywczych),
- kultura (przejawy innych kultur: restauracje, wystawy i koncerty zagranicznych artystów, plakaty w obcych językach).

„It really
made you think”.

„The program is
a great way of
encouraging young
people to give out
their opinions and talk
to each other, and
learn”.

Każda grupa otrzymuje plaketkę w innym kolorze, odpowiednim do wybranej kategorii, oraz mapki określające teren poszukiwań. Zostają wyznaczone ramy czasowe i miejsce zbiórki. Po zakończeniu etapu poszukiwań następuje stacjonarna praca w podgrupach. Na początku osoby uczestniczące podsumowują grę terenową i wymieniają spostrzeżenia na jej temat. Następnie każda grupa wybiera maksymalnie 15 najlepszych zdjęć, opisuje je i opracowuje prezentację w programie Power Point, skupiając się na aspektach różnorodności. Po zakończeniu przygotowań małe grupy po kolei przedstawiają swoje prezentacje (trzy minuty na prezentację), opowiadają i dyskutują o swoich doświadczeniach.

Przykładowe pytania:

- Jak i gdzie dotarliście do zebranego materiału?
- Na jakie problemy, przeszkody natrafiliście?
- Jak przebiegała komunikacja w waszej grupie?
- Jakie wydarzenie utkwiło wam w pamięci?
- Co było dla was zaskoczeniem?

5

6

15

Tu jestem
człowiekiem,
tu mam
prawo być

Organizatorzy:

- Zespół Szkół Sportowych i Ogólnokształcących | Gdańsk
- Carl-Bechstein-Gymnasium | Erkner

Miejsce projektu:

- Erkner, Gdańsk

Europa. Czym właściwie jest? Jak ją zdefiniować? Czy mieszkańcy krajów nienależących do Unii Europejskiej też są Europejczykami? Odpowiedź na te pytania młodzież z Erkner i Gdańska znalazła m.in. w wypowiedzi francuskiego dziennikarza Bernarda-Henriego Lévy'ego, który stwierdził, że „Europa nie jest miejscem, lecz ideą”. Idea pokojowego współżycia różnych grup społecznych musi opierać się na tolerancji, gotowości niesienia pomocy, otwartości na inność i chęci poznania jej. W Niemczech młodzież realizowała ideę europejskiej jedności poprzez wspólne gotowanie, tańce, zwiedzanie i poprzez pracę projektową w mieszanych grupach.

W Polsce do młodzieży dołączyli mieszkańcy z niepełnosprawnością intelektualną z ośrodka w Bartoszycach, dokładając do układanki polsko-niemieckiego spotkania zupełnie nowy element. Dla nich odnalezienie się w labiryncie zbudowanym z 1200 kartonów okazało się dużym wyzwaniem. Razem z innymi poszło gładko! Mury labiryntu symbolizujące problemy życia w społeczeństwie zostały w końcu zburzone, a z nich powstała jedna budowla – symbol jedności w Europie. Jeśli jedność to akceptacja różnorodności, poszukiwanie wspólnych rozwiązań, dostrzeganie wartości w tym, że ktoś myśli inaczej, to... cel został osiągnięty! Razem w Europie. •

Film Polsko-Niemieckiej
Współpracy Młodzieży
o projekcie:

ZOBACZ WIĘCEJ

Labirynt

CELE: integracja grupy | wspólne poszukiwanie rozwiązań | refleksja nad własnymi ograniczeniami | konfrontacja z problematyką funkcjonowania w społeczeństwie

CZAS:
ok. 3 godzin

LICZBA UCZESTNIKÓW:
dowolna

MATERIAŁY: kartony, taśma klejąca,
nożyczki, markery

Na wybranym miejscu (plac, podwórze, betonowe boisko) osoby uczestniczące budują labirynt z kartonów. Kartony należy przymocować taśmą klejącą. Mury nie muszą być wysokie, ale powinny być stabilne. Każdy mur symbolizuje jakąś przeszkodę, problem. Następnie uczestnicy i uczestniczki przechodzą przez labirynt – indywidualnie, w parach (jedna osoba może zasłonić oczy i dać się prowadzić osobie, z którą jest w parze), w mniejszych grupach, całą grupą – jeden za drugim. Po przejściu labiryntu następuje grupowa refleksja.

Przykładowe pytania:

- Co symbolizuje labirynt?
- Jak się czuliście, wykonując to ćwiczenie?
- Jakie momenty szczególnie zapamiętaliście?
- Z jakimi przeszkodami (murami) spotykacie się na co dzień – w szkole, w domu, wśród rówieśników? Co wam pomaga je przezwyciężyć?
- Co można zrobić, żeby takich murów było mniej?

„Jeżeli wszyscy ludzie w Europie będą współpracować tak jak my, niezależnie od narodowości, wyznania, płci i potencjału umysłowego, to ta idea ma przyszłość”.

„Dzięki temu projektowi wzbogaciłam się o nowe doświadczenia. Teraz wiem, że nieważne, z jakim człowiekiem mam do czynienia, bo zawsze znajdę z nim wspólny język”.

- Co możecie zrobić w swoim środowisku, w szkole, w gronie kolegów i koleżanek, aby takie mury nie powstawały albo by je zburzyć?

Po etapie pokonywania labiryntu mury zostają rozebrane. Z poszczególnych elementów młodzież stawia jedną wspólną budowlę. Warto wprowadzić tu element poszukiwania wspólnego pomysłu na to, co zostanie zbudowane oraz stworzenie kontekstu dla tej budowli.

Przykładowe pytania:

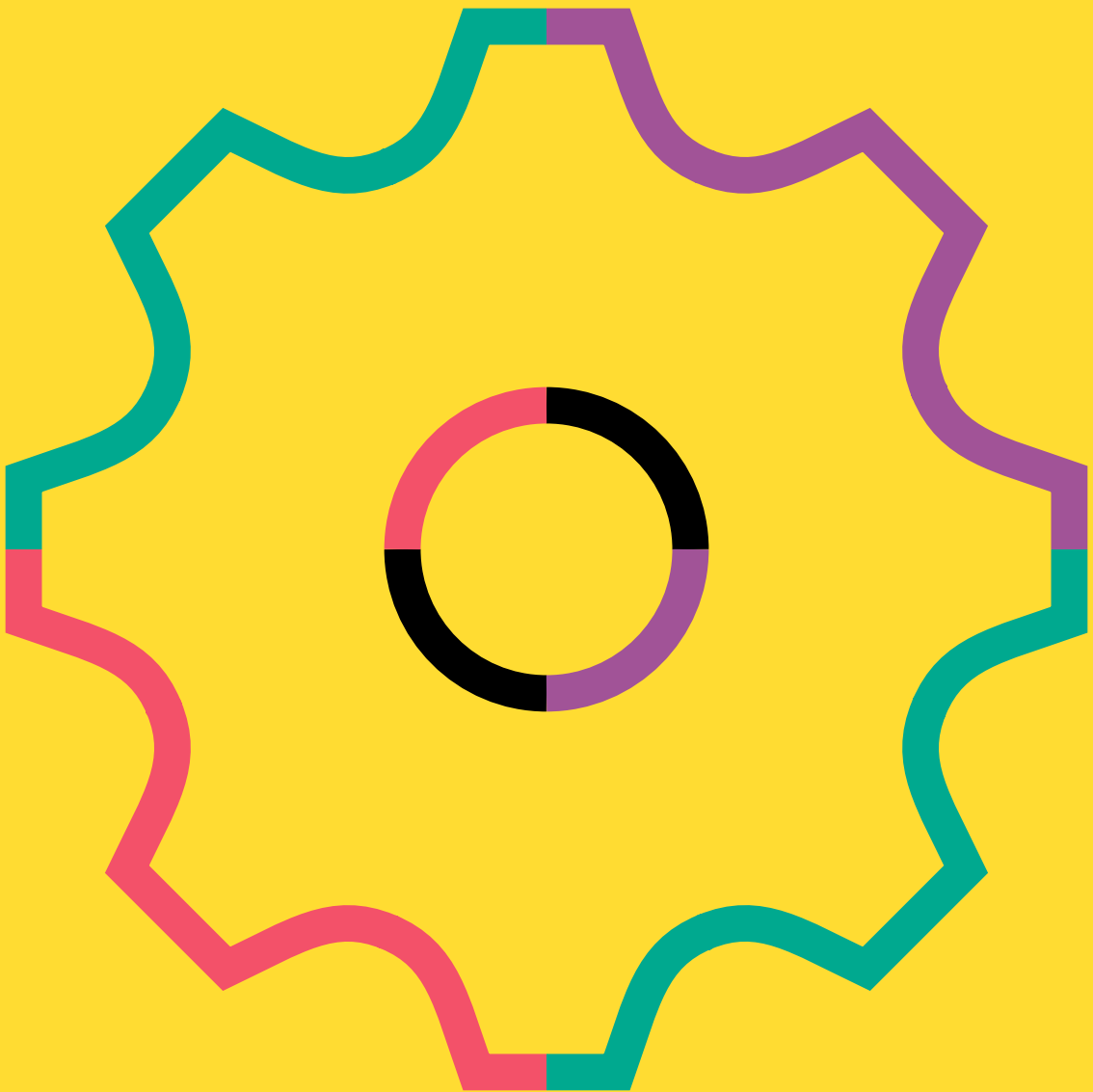
- Co zbudujemy? Co ma symbolizować ta budowla?
- Jak może nam pomóc w komunikacji?
- Co nam potrzebne, żeby ta budowla powstała?
- Jak podzielimy się pracą?

Po wykonaniu prac budowlanych można pogłębić ćwiczenie i połączyć je np. z przygotowaniem przedstawienia o różnorodności, dla którego tłem będzie nowo powstałe miejsce.

16

**Razem
w różnorodności**

**7
0**

Organizatorzy:

- Zespół Szkół i Placówek Fundacji Ewangelickie Centrum Diakonii i Edukacji im. ks. Marcina Lutra | Wrocław
- Albrecht-Dürer-Schule | Wiesbaden

Miejsce projektu:

- Krzyżowa

Gotowi na przygodę! Czekanie na odjazd z Wrocławia dłuży się niemiłosiernie, a po drodze trzeba jeszcze podjechać po drugą część polskiej grupy – młodzież z Zespołu Szkół Integracyjnych. Na miejscu w Krzyżowej wszyscy stwierdzają zgodnie, że trudy podróży opłaciły się. Atrakcyjny ośrodek, niezłe jedzenie i... nieograniczony dostęp do WiFi. Ten ostatni szczegół ważny jest tylko na początku, kiedy myśli ciągną jeszcze do świata poza spotkaniem polsko-niemieckim. Potem młodzież zostaje wciągnięta w wir programu. Podczas warsztatów tematycznych poznaje wspólną historię Polski i Niemiec, tworzy logo projektu, wspólnie rapuje samodzielnie skomponowany hymn, doskonali sztukę fotografii, poszukując

różnorodności w plenerze, łamie szyfr Cezara. Podczas wycieczki do Wrocławia grupa odwiedza Dzielnicę Wzajemnego Szacunku, wyjątkowe miejsce, gdzie na niewielkiej przestrzeni znajdują się świątynie czterech różnych wyznań i religii. Jest też czas na poznanie siebie w różnych wymiarach: podczas wieczoru międzykulturowego, animacji językowych, siatkówki balonowej na mokro (dla odważnych!), dyskoteki, ogniska, podchodów, a także w czasie wolnym. Podczas tych działań wszyscy przekonują się, że inność na tle narodowym, etnicznym, kulturowym, behawioralnym, intelektualnym czy motorycznym nie jest nieprzekraczalną barierą. Młodzież z obu krajów pokonuje lęki, stereotypy, uczy się tolerancji i otwartości. •

Film Polsko-Niemieckiej Współpracy Młodzieży o projekcie:

Strona internetowa z materiałami z projektu:

Quiz kahoot!

CELE: wprowadzenie w tematykę zajęć I sprawdzenie wiedzy z zakresu edukacji na rzecz różnorodności, dyskryminacji, uprzedzeń itp.

CZAS: ok. 20 minut

LICZBA UCZESTNIKÓW:
10 do 30

MATERIAŁY: smartfony (jeden na dwóch uczestników), rzutnik multimedialny, ekran, głośniki

Uczestnicy otwierają na smartfonach stronę www.kahoot.it, wprowadzają kod przekazany im przez osobę prowadzącą oraz ustalają pseudonim, którym będą się posługiwać w czasie ćwiczenia. Pytania pojawiają się po kolei na ekranie widocznym dla wszystkich, odpowiedzi uczestnicy udzielają indywidualnie na swoich smartfonach. Czas na wybór odpowiedzi jest ograniczony. Na bieżąco wyświetlany jest ranking osób, które udzieliły prawidłowych odpowiedzi.

Przykładowe pytania i odpowiedzi:

1. Co to jest stereotyp?

- **uproszczona opinia oraz przekonanie o grupie społecznej lub kulturowej**
- postawa polegająca na odrzucaniu czegoś lub kogoś bez racjonalnych przesłanek
- odmienne traktowanie różnych osób, które znajdują się w podobnej sytuacji
- zdanie jednej osoby na temat innej

7

2

2. Która odpowiedź nie jest prawdziwa? Stereotypy są:

- **nietrwale, łatwe do zmiany**
- proste, nadmiernie upraszczają świat
- nabywane w procesie socjalizacji „z pokolenia na pokolenie”
- formułowane na podstawie nieprawdziwych, obiegowych informacji

3. W którym europejskim kraju mieszka najwięcej imigrantów? (dane UE z 2018 r.)

- Polska
- Wielka Brytania
- **Niemcy**
- Francja

4. W którym roku Szwajcaria wprowadziła prawo wyborcze dla kobiet?

- **1971**
- 1958
- 1964
- 1999

5. Osoba, która zmuszona jest do przebywania poza granicami swojego kraju ze względu na zagrożenie dla swojego zdrowia lub życia to...

- migrant/-ka
- **uchodźca/uchodźczyni**
- turysta/turystka

6. Kiedy migrant/migrantka odrzuca kulturę pochodzenia, neguje jej wartości i zaczyna praktykować wyłącznie kulturę kraju przyjmującego, mówimy o...

- integracji
- separacji
- **asymilacji**
- marginalizacji

7. Czyja to flaga? (do pytania w kahooce należy dodać zdjęcie flagi romskiej)

- łemkowska
- **romska**
- indyjska
- serbska

8. ...zakłada, że kultury nie są jednorodne i odrębne od siebie, ale w wyniku globalizacji przenikają się i wzajemnie mieszają:

- międzykulturowość
- **transkulturowość**
- wielokulturowość
- gender

9. Ile artykułów zawiera Powszechna Deklaracja Praw Człowieka?

- **30**
- 38
- 16
- 50

Kahoot! jest platformą internetową do tworzenia i przeprowadzania interaktywnych quizów, dyskusji i sondaży. Można z niej korzystać samodzielnie, tworząc własne quizy (przy użyciu zdjęć i filmów dostępnych na YouTube) lub wyszukując gotowe *kahooty* przez wyszukiwarkę. Program jest prosty w obsłudze i sprawdza się jako urozmaicenie spotkania młodzieży na etapie zapoznania, inicjowania dyskusji na dany temat czy zbierania opinii w grupie.

**„Różnorodność
widziałem
w języku,
kolorze skóry,
kulturze. Ale
kto by sobie
tym głowę
zawracał?”.**

**„Różnorodność ściga nas na
każdym kroku, ale gdyby nie ona,
świat byłby nudny i nijaki”.**

„To był najlepszy wyjazd! Słowo daję, najlepszy!”.

„Podsumowując: było RAZEM, było RÓŻNORODNIE, było KOLOROWO i CIEKAWIE. Zdobyliśmy nowe doświadczenia, podszlifowaliśmy znajomość języków obcych, zawarliśmy nowe znajomości, które będziemy kontynuować na platformie E-twinning. Myślę, że chętnie weźmiemy udział w kolejnej edycji za rok!”.

5

7

Więcej na ten temat:

www.kahoot.com

17

Muzyka spotkania – muzyka porozumienia

**GLÓWNA
NAGRODA
W KATEGORII
SZKOLNEJ**

7

6

Organizatorzy:

- II Liceum Ogólnokształcące im. Marii Skłodowskiej-Curie | Gorzów Wielkopolski
- Katholische Schule Bernhardinum | Fürstenwalde/Spree

Miejsce projektu:

- Danków, Bad Saarow, Berlin

Pomysł na projekt powstał w wyniku sprzeciwu Dominiki wobec pewnej schizofrenii społecznej: z jednej strony jej codzienna i coraz bardziej oswojona praca z uchodźcami w Berlinie, z drugiej – pojawiające się w przestrzeni publicznej niekiedy radykalne, często krzywdzące informacje na ich temat. Podzieliła się swoimi przemyśleniami z nauczycielem z Gorzowa Wielkopolskiego Adamem i wspólnie zarazili motywacją dyrektorkę szkoły katolickiej z Fürstenwalde Inę. Narodziny zespołu No Borders Band miały miejsce w Dankowie, gdzie młodzi muzycy z Polski, Niemiec, Syrii i Afganistanu opracowali 30-minutowy program koncertu. Muzyczną

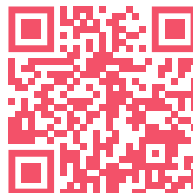
pracę podbudowali warsztatami z zarządzania projektem, antydyskryminacji, spotkaniami z muzykami i aktywistami ruchów działających na rzecz praw człowieka. Ze swoim programem zespół wyruszył w trasę koncertową po Polsce i Niemczech, występując w szkołach, ośrodkach kultury i w ośrodku dla uchodźców. W sumie dotarł do ok. 2000 słuchaczy, pokazując wartość różnorodności i zwalczając nienawiść. Gospodarze koncertów organizowali zwykle program dodatkowy, np. warsztaty, jam sessions czy spotkania z młodzieżą, aby jak najlepiej wykorzystać obecność niecodziennych gości. Co muzycy mówią o sobie i misji, którą realizują?

Film Polsko-Niemieckiej Współpracy Młodzieży o projekcie:

Profil No Borders Band na facebooku:

No Borders Band na kanale YouTube:

ZOBACZ WIĘCEJ

7

7

„Czego potrzeba, aby znieść granice? Nie granice umowne, ale te pomiędzy nami, pomiędzy ludźmi, granice w naszych głowach. Sądzę, że do tego potrzebujemy języka. Języka uniwersalnego. Jednego języka, który wszyscy będziemy w stanie zrozumieć i który dzięki różnorodności stanie się lepszy i ciekawszy. Uważam, że tym językiem jest muzyka. Ponieważ grając, musimy słuchać siebie nawzajem. Musimy uważać na każdy dźwięk, każdy głos i przede wszystkim każdą osobę. [...] W naszej muzyce każdy wniósł coś od siebie. Mamy rockowe ballady, perską poezję, mamy polski folk oraz bliskowschodnie melodie. To najlepsza unia, jaką mogliśmy stworzyć. To muzyczna unia pomiędzy narodami. To rodzina, do której chcieliśmy was wszystkich zaprosić, ponieważ... we are your friends”. Gramy dalej! •

Jak przeciwstawić się hasłom pełnym nienawiści?

CELE:

wpracowanie reakcji na dyskryminujące wypowiedzi | wzmocnienie odwagi cywilnej

CZAS:

60 do 90 minut

LICZBA UCZESTNIKÓW:

dowolna

MATERIAŁY: Karty z opisem sytuacji dyskryminujących lub z dyskryminującymi wypowiedziami

Ćwiczenie jest wymagające zarówno pod względem treści, jak i dojrzałości emocjonalnej osób uczestniczących, dlatego zalecane jest tylko w grupach, w których występuje odpowiedni poziom wzajemnego zaufania. Ćwiczenie należy tematycznie przygotować na poprzedzających zajęciach. Niezbędne jest porozumienie co do tego, jakie wypowiedzi i zachowania są dyskryminujące oraz wspólna wola znalezienia narzędzi, które im przeciwdziałają. Po przedstawieniu ćwiczenia warto zwrócić

uwagę na to, że może być ono dla niektórych osób uczestniczących intensywne emocjonalnie. Każda osoba uczestnicząca ma w tym momencie możliwość przyjęcia roli biernej lub opuszczenia sali.

Ćwiczenie rozpoczyna się na plenum. Osoby uczestniczące otrzymują kartki, na których zapisują dyskryminujące komentarze, które same usłyszały, których były świadkami, z którymi spotkały się w mediach itd. Następnie przekazują je osobie prowadzącej. Tę część można również

„Ten projekt miał idealistyczny cel. Koncertując, chcieliśmy zmienić świat. Szybko zauważyliśmy, że koncerty zmieniają przede wszystkim nas samych”.

przeprowadzić w innym momencie, np. w trakcie wspomnianych wcześniej zajęć dotyczących dyskryminacji, w ten sposób wprowadzając kolejny stopień doświadczenia tematu.

Początek i koniec ćwiczenia są jasno zaznaczone. Na początku osoby uczestniczące zakładają symboliczną niewidzialną kamizelkę ochronną, którą po zakończeniu ćwiczenia zdejmują. W ten sposób następuje jasne odgraniczenie się od przyjętej roli i emocji powstałych podczas odgrywania scenki. Po wyjaśnieniu reguł i założeniu kamizelki uczestnicy wybierają jedną z czterech ról – osoby reprezentującej dyskryminujące stanowisko (rola A), osoby dyskryminowanej (rola B), obserwatora osoby z rolą A i obserwatora osoby z rolą B. Ważne jest, żeby wybór roli był całkowicie dobrowolny i nieko-

niecznie związany z dotychczasowymi doświadczeniami. Następnie utworzone zostają grupy, w których występuje każda z czterech ról. Warto zwrócić uwagę na dopasowanie językowe grup, aby mogły się one koncentrować na treści, a nie na języku. Grupy udają się w odosobnione miejsce. Osoba z rolą A zaczyna scenkę, odczytując z karty dyskryminującą wypowiedź, osoba B spontanicznie na nią reaguje. Jej zadaniem jest znalezienie argumentów i celnych odpowiedzi na uogólniający i dyskryminujący komentarz. Zadaniem obserwatorów jest analiza zachowania odgrywających role, a w przypadku eskalacji przerwanie ćwiczenia. Jakie argumenty i strategie retoryczne są używane? Kto ma trudniejsze zadanie, kiedy powstają silne emocje, i dlaczego? Komu jest

kogo łatwiej przekonać? Po kilku minutach dialogu uczestnicy mają możliwość zamiany ról. Po odegraniu scenek następuje wspólna refleksja. Każdy może podzielić się swoimi wrażeniami i opisać swoje emocje. Następnie grupa wymienia zaobserwowane trudności i szuka wspólnie skutecznych narzędzi odpierania zachowań i wypowiedzi dyskryminujących, tak by rozwinąć i wzmocnić swoje umiejętności w tym zakresie.

**„To nie było spotkanie
»Niemców« z »Polakami«,
ale spotkanie fanów kla-
syki z fanami rocka, ludzi
z małych miasteczek
i wielkich miast, uchodź-
ców i tubylców, tych, któ-
rzy kochają scenę i tych,
którzy się jej boją”.**

Wariant

W zależności od doświadczenia grupy można zaplanować mniej lub więcej czasu na odegranie poszczególnych ról. W przypadku dłuższej scenki obserwatorzy zapisują, jakie zastosowano argumenty i strategie argumentacyjne. W tym celu warto przygotować arkusz obserwacji. W przypadku krótkich scenek dobrze sprawdza się metoda cebuli zamiast czteroosobowych grup. W tej wersji agresorzy (rola A) ustawiają się w zewnętrznym kręgu wokół kręgu reagującego (rola B). Po odegraniu scenki na ustalony sygnał osoby prowadzącej przesuwają się w ustalonym kierunku o ustaloną liczbę kroków, w ten sposób zyskując nowego partnera do wykonania kolejnego zadania. •

Jeszcze więcej o różnorodności.

Materiały PNWM

Diversity Box to strona internetowa dla organizatorek i organizatorów międzynarodowych spotkań młodzieży oraz osób zainteresowanych tematyką różnorodności. Znajdują się tu artykuły polskich i niemieckich ekspertek i ekspertów, a także opisy metod pracy, materiały multimedialne oraz odnośniki do ciekawych zasobów w Internecie. Poruszone zagadnienia zostały wybrane pod kątem przydatności dla międzynarodowej wymiany młodzieży.

→ roznorodnosc.pnwm.org

Checklista „Różnorodność w spotkaniach młodzieży”

zwraca uwagę na zagadnienia, które często umykają organizatorom i organizatorkom w ferworze przygotowań do spotkania młodzieży. Podpowiada, jak realizować kolejne jego etapy, uwzględniając wszystkie aspekty różnorodności oraz jak przez drobne zmiany organizacyjne, odpowiedni dobór metod i planowanie programu podnieść jakość projektu i skierować go do szerszej grupy odbiorców. PNWM zachęca do korzystania z checklisty podczas realizacji wszystkich projektów międzynarodowych.

Do pobrania w formacie PDF lub do zamówienia (bezpłatnie) na stronie

→ pnwm.org/publikacje

„Fit for Diversity. Card Collection”

to zestaw 39 pojęć z zakresu edukacji na rzecz różnorodności i edukacji antydyskryminacyjnej. Krótkie opisy wraz z uzupełniającymi je ilustracjami dostarczają podstawowej wiedzy w tej tematyce. Karty można wykorzystać do indywidualnego pogłębiania wiedzy, refleksji na temat własnych stereotypów i postaw osoby prowadzącej spotkanie międzynarodowe. Karty świetnie sprawdzają się również w pracy z młodzieżą, dzięki czemu przydają się do przygotowania polsko-niemieckiego projektu z zakresu edukacji na rzecz różnorodności. W zestawie zawarto kilka przykładów konkretnego zastosowania kart. Do pobrania w formacie PDF lub do zamówienia na stronie

→ pnwm.org/publikacje

Filmy Czym jest różnorodność? na kanale YouTube

→ bit.ly/3fmSQAo

O Polsko-Niemieckiej Współpracy Młodzieży

Polsko-Niemiecka Współpraca Młodzieży (PNWM) to organizacja międzynarodowa, która umożliwia spotkania i współpracę młodych Polaków i Niemców. Dofinansowuje, inicjuje i merytorycznie wspiera projekty polsko-niemieckie.

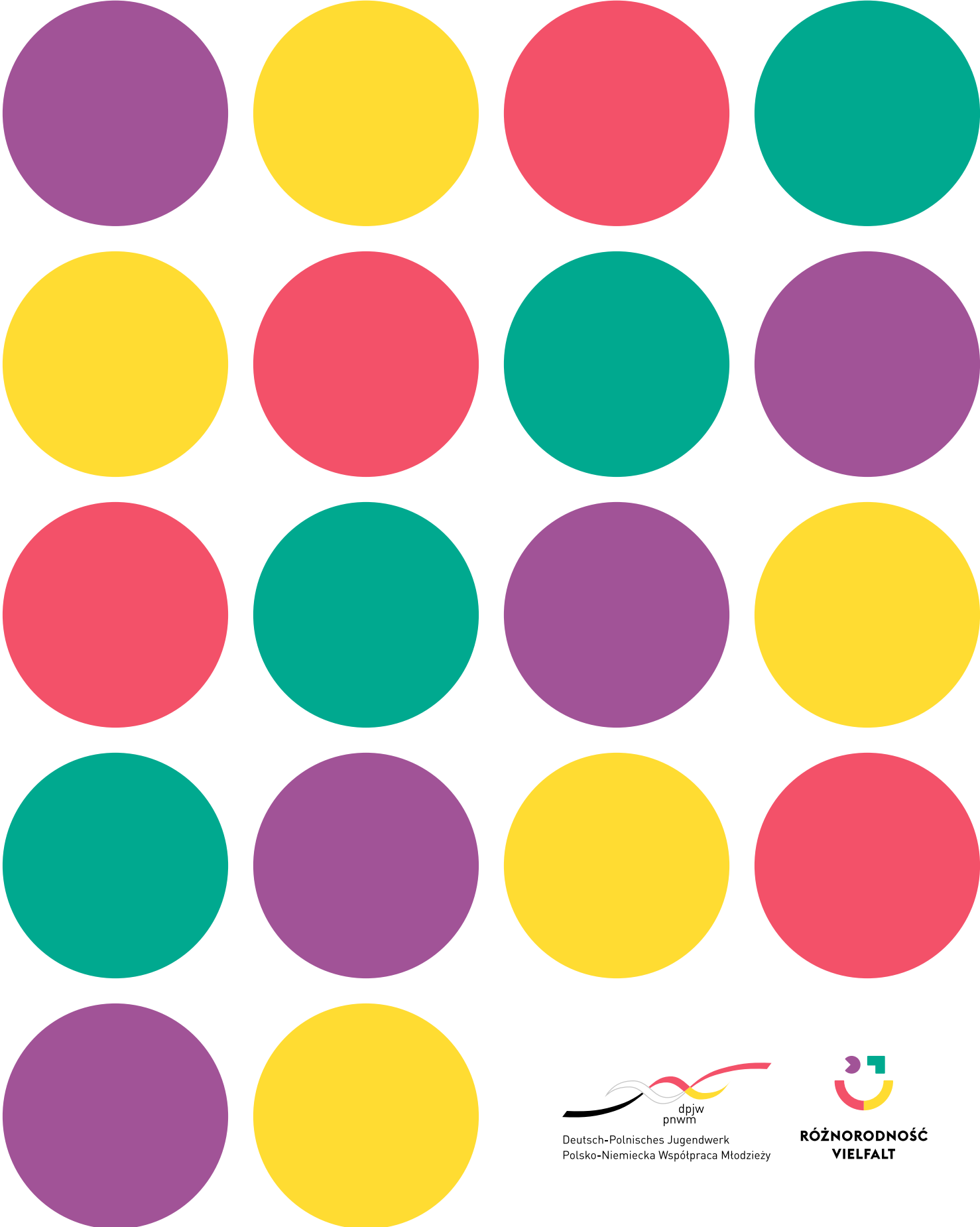
PNWM dotuje spotkania młodzieży tak różnorodne w tematyce i formie, jak różnorodne są zainteresowania młodych ludzi – od warsztatów teatralnych przez

międzyszkolne projekty ekologiczne po mecze hokeja na trawie.

Dla organizatorek i organizatorów tych spotkań – nauczycieli, pedagogów i animatorów – PNWM prowadzi szkolenia, konferencje i seminaria oraz wydaje publikacje.

PNWM została utworzona 17 czerwca 1991 roku jako organizacja międzynarodowa przez rządy Polski i Niemiec, równocześnie z podpisaniem traktatu dobrosąsiedzkiego. Od początku istnienia organizacji dzięki jej wsparciu odbyło się około 80 tysięcy projektów, w których udział wzięły 3 miliony uczestników.

→ pnwm.org

Deutsch-Polnisches Jugendwerk
Polsko-Niemiecka Współpraca Młodzieży

RÓŻNORODNOŚĆ
VIELFALT